

Novostravda

GLASILO NARODNEGA DELAVSTVA

Izhaja vsak četrtek. Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva
cesta 22, telef. št. 46-18. — Uprava: Knafljeva ulica 5,
telef. št. 31-22

Delavska izdaja
„DOMOVINE“

Naročnina polletno 18 in celoletno 36 din. — Posamezna
številka 1 din. — Račun Poštne hranilnice, podružnica
Ljubljana, št. 17.751

Delavske plače

V času denarnega gospodarstva in pri sedanjem družbenem redu igrajo denarni prejemki za vsakega človeka veliko vlogo. Denar je izmenjalno sredstvo za razne vrste dobrin. Tudi za človeka, ki ima prejemke v naravi t. j. najvažnejše življenjske potrebščine, hrano in stanovanje zase in morda celo tudi za družino, so denarni dohodki velike važnosti, ker je važno, da krije tudi druge življenjske zahteve kot so obleka, izdatki za zdravila in zdravniška, razne kulturne potrebe, potrebe za vzgojo otrok in podobno. Radi tega je v človeški družbi boj za pravično plačo, za pravične dohodke že od pamtveka samo po sebi umevna stvar, ter bo ta boj trajal nedvomno do konca sveta. Težko bo ustvariti tak družabni red, v katerem denarni dohodki ne bi igrali važne, ako ne najvažnejše vloge. Razni modrijani v prejšnjih desetletjih ali stoletjih so sicer sanjali o taki človeški družbi, v kateri denar ne bi igral vloge in bi ljudje mogli brez denarnih dohodkov zadoščati svojim življenjskim potrebam. V novjšem času skušajo komunistični gospodarski sistemi iz družbenega življenja izločevati vpliv denarja, toda vsi nebrojni poskusi niso pokazali zadovoljivih uspehov. Tudi v komunistični Rusiji igra denar še vedno zelo veliko vlogo. V nekaterih stvareh celo večjo, kot jo je igral v carističnem, kapitalističnem gospodarskem redu. Tudi komunisti v Rusiji niso uspeli, da bi zlasti iz delavskega življenja odstranili važnost mezde in namesto mezdnega delovnega razmerja upostavili drug boljši in delavca bolj zadovoljujoč sistem. Ruski delavec mora ravno tako kot delavec v tzv. kapitalističnih državah služiti svoj vsakdanji kruh v odvisnem mezdnem delovnem razmerju proti rednim denarnim dohodkom, ki se odmerjajo po istih načelih kot v kapitalističnem produkcijskem procesu. Razlika je samo v tem, da ruski delavec pri določanju mezde nima sobesede, da tam ne poznajo kolektivnih pogodb, prepovedane so stavke za izboljšanje delovnega razmerja, delavčev gospodar in delodajalec ali izkoriščajoč kapitalist je v Rusiji vsemogočna država, ki je vedno brezsrčna in navadno tudi kruta.

Karl Marx, ustvaritelj modernega znanstvenega socializma, je v svojih učenih razpravah pisal o nadvrednosti izvršenih produktov, kar pomeni, da delavec za svoje delo ne dobi odgovarjajoče plače, t. j. take plače, ki bi odgovarjala vrednosti z njegovimi rokami ustvarjenega produkta. Delavec dobi od vrednosti gospodarskih proizvodov samo manjši del, ostalo odpade na dobiček kapitala. Ta nauk je samo na videz pravilen in samo takrat utemeljen, kjer je delavska plača tako nizka, da je izkoriščanje po kapitalu očitno in kjer so dobički kapitalista tudi jasni in očitni. V mnogih slučajih pa take nadvrednosti ni, kajti mnogo je proizvodov, pri katerih ni dobička odn. je dobiček zelo neznamenit in izpostavljen raznim negotovitostim. Toda Marxov nauk o večvrednosti gospodarskih proizvodov kot znaša gola delavčeva

mezda, je vendarle s posebnim poudarkom podčrtal važnost mezde v gospodarskem življenju in pokazal na potrebo boja delavcev za pravičnejšo mezdo t. j. za večjo skladnost med vrednostjo gospodarskih dobrin, ki jih ustvarja delavec, in delavčevo mezdo. Na ta način je bil problem mezde postavljen na znanstveno osnovo ter je postal sestavni del gospodarskega življenja.

S porastom delavčevih političnih pravic, z utrjevanjem demokratičnih načel, s širjenjem splošne kulture, zlasti socialne kulture je problem mezde postal vsesplošno važen in zanimiv. Ta problem mora upoštevati tudi pozitivna zakonodaja raznih držav. Prvi zakon, ki se je s tem problemom izrazilo ukvarjal, je bil obči državljanski zakon in pa obrtni zakon, ki sta uredila najbolj pereča vprašanja mezde. Odstranjena je bila navada, da je delavec prejemal mezdo v dajatvah v naravi, podjetniki morajo zaslužek delavca plačevati v gotovini. Izrečeno je bilo načelo, da mora mezda odgovarjati krajevnim prilikam in razmeram. Mezda mora zadoščati za dostojno preživljanje delavca in njegove družine. Mezda je postala zaščitena v slučaju konkurza ali drugih neprilik podjetnika. Zakoni so ščitili delavčovo mezdo pred posegi delavčevih upnikov. Davčna zakonodaja je uvaževala gospodarsko in socialno važnost delavčeve mezde. Zakoni so delavcu morali priznati pravico združevanja in tudi pravico stavke, da si je mogel v boju izvojevati pravičnejšo plačo za svoje delo. Moderni mezdni sistemi so postali zelo zamotani in predstavljajo v modernih tovarnah včasih eno najtežjih vprašanj, katero je tudi pri dobri volji težko pravično urediti. Posebno važnost so dobile tzv. akordne mezde. Nobena tajnost ni, da podjetniki skušajo pri akordnih izkoriščati delavce, to zlasti s posebno zamotanimi in nepreglednimi in nejasnimi akordnimi sistemi, v katerih je delavcu vzeta možnost pravičnega nadzorstva nad izračunavanjem akordnega zaslužka in akordnih postavk. Delavci so radi tega za akordne mezde manj razpoloženi in postavljajo zahteve, s katerimi hočejo akordne mezdne sisteme odstraniti. Povojni čas je ponovno podčrtal važnost mezd v socialnem in gospodarskem življenju povojnih držav. Najzanimivejša značilnost povojnih zaščitnih zakonov so zakoni o minimalnih plačah, ki so izdani ne samo na zahtevo delavcev, temveč velikokrat tudi na zahtevo delodajalcev, da ublaže nelojalno konkurenco po delodajalcih, ki delavce drže pri nizkih mezdah. Zakon o minimalnih mezdah je skušal odstraniti najbolj grobe zlorabe delavčeve delovne moči. Taki zakoni so vsakdanji pojav v vseh naprednih državah. Zakoni imajo svojo praktično vrednost le takrat, ako je minimalna mezda vsestransko v skladu z življenjskimi potrebami delavca in ako zakon obsega vse delovne sloje brez razlike.

Dohodki so temelj življenja. Toda podčrtati je treba, da dohodki ne ustvarjajo človekove sreče. To velja tudi za delavca. Tudi v življenju delavca, ki ni do skrajnosti zmate-

rializiran, ne pomeni in ne sme pomeniti mezda začetek in konec vseh njegovih prizadevanj. Mezda dejansko ne ustvarja sreče v duši delavca, kot to vidimo v nebroj slučajih. Ni važna samo primerna in pravična mezda, potrebno je še nebroj drugih socialno-zaščitnih ukrepov, ki v svoji skupnosti ustvarjajo delavcu življenje prijetno in srečno. Delavec mora biti notranje zadovoljen, občutiti mora notranjo srečo, čutiti mora notranjo naklonjenost do podjetja, do gospodarskega napredka svoje tovarne, delavec mora imeti smisel za gospodarsko važnost in pomembnost svojega dela. Ako mezda ne ustvari smisla za napredek skupnosti in narodove celote, potem ta mezda nima ne gospodarske, ne kulturne vrednosti. Ako delavec nima možnosti, da s svojo mezdo, čeprav je pravična, živi kulturno življenje in ne zna ceniti moralnih in etičnih vrednot, potem mezda ne izpolnjuje svojih nalog. Delavcu mora biti življenje v tovarni prijetno, čeprav je naporno. Tudi delavec mora biti tako vzgojen, da mu je mezda samo sredstvo za doseg višjih namenov, ki jih mora imeti vsak človek, ki zna ceniti svoje poslanstvo na tem svetu. Le v čisti materialistični miselnosti, v kateri naj ne igra nobene važnosti niti narod, niti skupnost, niti morala, niti etika, niti vera, je mezda vsakdanji bog, kateremu so posvečene vse misli. V taki miselnosti postane denar bog in ta bog gotovo ne prinaša zveličanja.

Hočemo, da je delavec polnovreden član človeške družbe, zato mora njegova mezda odgovarjati zahtevam te polnovrednosti in enakopravnosti. Mezda mora biti taka, da ona dejansko ustvarja gospodarsko neodvisnost, s tem politično svobodo in temelje za demokratično življenje. Hočemo pa, da naš delavec ob vsaki priliki spozna tudi resnico, da sam denar človeka ne napravi srečnega. —ec.

Huda reč...

Na zadnjem običnem zboru ZZD je župnik Križman izjavil, »da je na svoji zadnji konferenci, ki jo je vodil škof dr. Gregorij Rožman, duhovščina ugotovila, da pisanje »Delavske pravice« in voditelj Jugoslovanske strokovne zveze ni mogoče smatrati za krščansko, ker je v svoji nazornosti dvolična«. Po tej izjavi je Jugoslovanska strokovna zveza poslala škofu dr. Rožmanu pismo, v katerem pravi, da škof »jasno in javno pove, kako je z vso to stvarjo in ali kot škof smatra JSZ za katoliško delavsko organizacijo, ali ji ta značaj odreka«. Zadnja Delavska pravica obširno polemizira z govoricami, da se JSZ odreka katolištvo organizacije in pravi med drugim: »Taka ugotovitev bi bila nemogoča tudi zaradi tega, ker omenjena konferenca pač ni bila legitimirana za tako dalekosežno ugotovitev in objavo. Mi si razlagamo stvar tako, da se je pač vršil neobvezen razgovor, da je pa prevneto uho agitatorja slišalo več, kakor je bilo govorjenega in potem objavilo več, kakor pa bi smelo.«

Postani in ostani član
Ciril Metodove družbe!

Razdolžitev delavcev

Kmetstva posestva so bila s posebnim zakonom razdolžena in kmetje so bili rešeni velikega gospodarskega poloma, ki jim je grozil po letih najhujše krize. V zadnjem času se je položaj malih kmetov olajšal še na ta način, da so bili oproščeni zemljarine. Pri tem se je upoštevalo, da je nemogoče obdavčiti dohodek gospodarstva, ki ne zadošča niti za eksistenčni minimum.

Vsi stanovi brez razlike so soglašali s tem, da se kmetom pomaga. Velike težave kmetkega stanu, ki je najštevilnejši v naši državi, bi gotovo imele tudi neugoden gospodarski vpliv na ostale stanove. Če se je pomagalo kmetom, se je s tem obenem rešil pereč gospodarski problem vseh stanov, torej cele države.

S tem, da se je razdolžilo kmeta in se mu je dovolilo znatne davčne olajšave, je bilo sicer kmetu pomagano in odpadel je tudi neposredni vpliv, ki bi ga imel njegov slab gospodarski položaj na ostale stanove, ni pa seveda bilo obenem rešeno vprašanje sanacije ostalih stanov. Tako so n. pr. delavci prav tako morali preživeti leta krize in imamo cele kategorije delavstva, ki so v tisti dobi popolnoma obubožale. Vsaj je znano, da v letih gospodarske krize delavci niso zaslužili niti za hrano. Morali so se zadolževati. Če bi napravili popis vseh teh dolgov, bi videli, da znašajo samo v Sloveniji težke milijone. Po-

leg tega so delavci potrgali vso obleko, perilo, da ne govorimo o ostalih nujnih potrebah gospodinjstev. Vsega tega danes manjka in delavec ne more priti v urejene gospodarske razmere, dokler se tudi zanj zopet ne povrne stara kreditna sposobnost in dokler ne nabavi vseh onih potrebščin, ki so osnova vsakega urejenega gospodinjstva. Nujno je potrebno, da se prične pri nas razpravljati tudi o razdolžitvi delavcev in se k sanaciji delavskih razmer pritegne predvsem ono industrijo, ki zadnji čas vsled vojnih razmer dobro uspeva. Poleg razdolžitve bi morali biti delavci deležni tudi davčnih olajšav. Merilo za davčne olajšave bi nam bile lahko tudi minimalne mezde. Z minimalnimi mezdami je bilo prav za prav uradno ugotovljeno, koliko mora delavec zaslužiti, če lahko sploh živi. Življenjski minimum do višine minimalnih mezd sploh ne bi smel biti obdavčljiv. Davčni minimum minimalnih mezd bi se pa moral povečati pri delavcih, ki imajo družine, ker minimalne mezde ne predvidevajo nobenih družinskih doklad.

S sanacijo delavskega stanu bi veliko pripomogli k socialnemu miru in zaprli bi pot vsej oni propagandi, ki si izbira svoja gesla baš v najbolj kritičnih nerešenih socialnih in gospodarskih vprašanjih. Če se je dalo izvesti razdolžitev in davčne olajšave pri kmetih, zakaj bi se pri delavcih ne!

Zanemarjeno poglavje

Nadzorstvo, kako se pri nas izvaja socialna zakonodaja, je pomanjkljivo. Izvajanje socialne zakonodaje je več ali manj samo sebi prepuščeno. Posebno oni del socialne zakonodaje, ki se ne izvaja v okviru socialnih zavodov, ali ustanov. Izvajanje splošnih socialno — zaščitnih predpisov in vse kar se tiče zakonite ureditve službenih odnosov, je zelo zanemarjeno poglavje naše socialne politike. Preko dvajset let imamo razmeroma dobro socialno zakonodajo in v nekaterih pogledih celo naprednejšo kot v zapadnih državah. Če bi se socialna zakonodaja v praksi tudi resno in vsestransko ter temeljito izvajala, bi morali imeti vse drugače izgrajeno socialno zaščito, kot jo pa imamo. Tako pa ostajamo v važnih vprašanjih socialne zaščite tam, kjer smo bil takrat, ko so bili prvič izdani socialno zaščitni zakoni. Še več. Imamo celo vse polno obširnih socialno-zaščitnih predpisov, ki se sploh ne izvajajo, ali pa vsaj ne v tistem duhu kot so bili zamišljeni.

Vzrokov, da je temu tako, je več. Predvsem še ni pri nas prodrla socialna miselnost in je še vedno vse polno reakcionarnih elementov v gospodarstvu in javnem življenju, katerim je vse odveč, kar ima opravka s socialno zaščito. Svoje socialni politiki sovražno stališče uveljavljajo napram delavstvu vedno in povsod, kjer le morejo. Naj ima delavec stokrat prav, mu gospodarska in socialna odvisnost onemogoča, da bi lahko svobodno uveljavil svoje pravice. Delavstvo je večkrat tudi preslabo poučeno, kakšni so zakoniti predpisi in kako je edino prav, da jih uveljavlja. Delavec navadno nima nikogar, ki bi mu pomagal preko težav, da pride do svojih pravic. Tisti, ki so strokovno organizirani še lahko pridejo do nasvetov, kako jim je postopati v konkretnem slučaju. Večina delavcev je pa neorganiziranih in zato tudi brez svetovalca. Mislimo, da bi bila ena izmed važnih nalog Delavskih zbornic, da bi ustanovile posebne oddelke, ali referate, kjer bi lahko dobil delavec zaščito v vseh zadevah socialne zakonodaje. Delavstvu bi se moralo nuditi zastopstvo Delavskih zbornic pri vseh sporih iz službenih odnosov. Delavstvo bi tozadevni referat Delavskih zbornic lahko deloma tudi samo vzdrževalo s prispevki za vsak posamezni sporni slučaj. S prispevki, ki bi jih plačevalo delavstvo, bi se omejilo tudi nepotrebno pravdarstvo, katerega pospeševatelj Delavske zbornice seveda ne bi smele biti. Prav pa gotovo ni, da je delavstvo danes prepuščeno privatni advokaturi, če se hoče

boriti za osnovne pravice iz socialne zaščitne zakonodaje.

K pravilnemu izvajanju socialne zakonodaje bi lahko tudi veliko pripomogli socialno politični referenti pri sreskih načelstvih. Če ima sresko načelstvo referenta za gozdarstvo, poljedelstvo, za šolstvo, za zdravstvo i. t. d., je menda prav tako potrebno, da ima tudi referenta za socialno politiko, da je v srezu vsaj en uradni organ, ki daje lahko strokovna navodila strankam, ki bi se pri njem zglasila. Poleg tega bi bila važna naloga tega referenta, da vodi vso socialno politiko svojega sreza in prav posebno vpliva, da bo občinska socialna politika sodobnejša in učinkovitejša. Sreski socialno politični referent naj bi tudi vodil in ustanavljal vse sreske socialne ustanove, kot zavetišča za onemogle, dečja zavetišča itd. Samo z banovinskimi socialnimi referenti ne bomo prišli daleč. Predlog, da se na srezih ustanove socialno-politični referenti je še star. Žalibog pa še do danes ni bil uresničen.

Veliko pritožb, da se pri nas ne izvaja socialno-zaščitna zakonodaja, bi odpadlo, če bi bila institucija, ki naj po zakonu vrši nadzorstvo nad izvajanjem socialne zakonodaje, organizirana tako, da bi bila kos svoji nalogi. V mislih imamo inspekcije dela. Znano je, da razpolagajo inspekcije dela s tako maloštevilnim personalom in s tako nizkim potnim pavšalom, da lahko izvrše le majhen del nalog, ki so jim po zakonu predpisane. Mogoče je bil včasih celo namenoma prikrajšan proračun inspekcij dela s strani tistih elementov, katerim ni najbolj pri srcu razmah inspekcijske službe. Dosedanje urade inspekcij dela bi bilo znatno povečati in če bi potem delali še složno s sreskimi socialno političnimi referenti, bi se naenkrat premaknilo znatno naprej izvajanje socialno političnih predpisov in odpadle bi marsikateri pritožbe, o katerih sedaj dnevno slišimo.

Koniec podpor

Od Delavske zbornice v Ljubljani smo prejeli:

Delavska zbornica v Ljubljani je zaradi izrednih razmer letos od 1. januarja do srede marca razdelila brezposelnih podpor v skupnem znesku 82.000 din in je s tem že preko- račila kvoto svoje proračunske postavke za brezposelne podpore za prvo trimesečje. Ker se začenja stavbna sezona, Delavska zbornica v Ljubljani do nadaljnjega ne bo razdeljevala brezposelnih podpor.

V prepiru z načeli

Konstatirali smo, da strokovničarji okrog »Delavca« niso iskreni, če trdijo, da nimajo nobene zveze s socialistično, ali socialno-demokratsko stranko. Tudi smo strokovničarje okrog »Delavca« opozorili, da bi morali biti že malo bolj načelni in da se ne bi smeli šopiriti z zmagami pri volitvah obratnih zaupnikov, ki so bile pridobljene s pomočjo levičarjev. Sploh bi morali prekiniti vse stike z levičarji, ker jim je tako ukazal njihov šef sodrug dr. Topalovič. Vsled teh naših ugotovitev so strokovničarji okrog »Delavca« na nas malo hudi, češ da nanje opozarjamo oblasti in da je vendar samo ob sebi umljivo, da so bile »svobodne in razredne strokovne organizacije« od nekdanj čisto nepolitične. »Delavec« slovesno pribija, da njegove strokovne organizacije »ne morejo izbirati svojega članstva po kaki politični pripadnosti in nuditi opore in zaščite le posameznim pripadnikom določenih političnih strank. Vsak delavec, ne glede na to, ali je veren, ali ni, ali je »klerikalec«, ali »liberalec«, ali »socialist«, ali »komunist«, ima pravico, da stopi v nje, da v njih sodeluje, vsak uživa njihovo zaščito, dokler upošteva predpise pravil in pravilnikov, dokler se ravna po navodilih vodstva, ki ga je izbrala večina. Če v svobodnih, razrednih strokovnih organizacijah ni pristašev, vseh zgoraj označenih struj, niso krive temu razredne strokovne organizacije, ki se zavdajo, da imajo vsi delavci, pa naj bodo že črni, modri ali rdeči, iste zahteve, da vse tarje iste težave, za katere se morajo skupno boriti, ampak meščanske politične stranke, ki jim taka skupnost delavskega razreda ne bi bila v korist.« — Po »Delavcu« je lahko vsakdo član v Strokovni komisiji včlanjenih organizacij, samo da se ravna po navadnih družbenih pravilih in lahko ostane naprej klerikalec, liberalec, komunist, ali pa socialist, in je lahko veren, ali neveren. Ne vemo kakšen uspeh si obeta »Delavec« od tega slepomišljenja in od te najnovejše »načelnosti«. Zakaj se brani priznati, da je v istih prostorih, kjer se piše in tiska »Delavec« tudi vodstvo socialno-demokratske stranke, da so isti ljudje vodje Strokovne komisije kot soc. demokratske stranke. Ali je socialiste naenkrat postalo sram svoje lastne politične stranke? Ali za strokovni pokret ne veljajo več načela amsterdamske internacionale?

Dvojno zavarovanje

Niso redki slučaj, da prestopijo člani Bratovskih skladnic v zavarovanje pri Pokojninskem zavodu za nameščence. Zakon predpisuje skladnica izročiti Pokojninskemu zavodu za suje, da bi za te člane morala Bratovska nameščence premijske rezerve. Bratovska skladnica pa zakonitemu predpisu ne more ustreči, ker nima premijskih rezerv. Zato še do danes niso urejeni medsebojni odnosi med rudarskim in nameščenskim zavarovanjem. Prizadeti rudarji so bili mišljenja, da bi naj dobili za slučaj upokojitve del rente pri Bratovski skladnici, ostali del pa pri Pokojninskem zavodu. Pri obeh ustanovah pa celo rento za ves čas zavarovanja. So slučaj, da so danes rudarji zavarovani pri obeh zavodih in tudi dvakrat plačujejo prispevke. Pokojninski zavod se je postavil na stališče, da morajo biti medsebojni odnosi med obema zavarovanjima urejeni tako, da je dopuščeno samo eno zavarovanje in da se pri odmeri rente upošteva pri obeh zavodih le sorazmerni del osnovne rente. To načelo je bilo osvojeno tudi v mednarodnih konvencijah, kjer se je urejalo odnose med posameznimi socialnimi ustanovami. Mogoče bi bilo primerno in utemeljeno, da se za bodoče vprašanje medsebojnega odnosa med Bratovskimi skladnicami in Pokojninskim zavodom za nameščence uredi tako, kot predlaga Pokojninski zavod. Izjema bi pa le morala obveljati za one zavarovance, ki so bili že dosedaj dvakrat zavarovani in skratka za vse zavarovance, ki bi jih dotekla nova ureditev zavarovanja, to pa zato, ker so pričakovali, da se jim izplačajo vse pričakovane nadeje in bi bilo krivično, če bi se jim naenkrat odvzelo to, do česar so imeli dosedaj tudi zakonito pravico.

Politični pregled

Velikonočni prazniki so na zapadnem bojišču potekali

v znamenju splošnega zatišja.

Do tega pa ni pripomoglo toliko spoštovanje praznikov kakor neugodno vreme. Le tu pa tam je prišlo do manjših prask, pri čemer so imeli na obeh straneh le neznatne izgube. Glavna borba se je oba praznika vodila z letaki in zvočniki. Tako Nemci kakor Francozi so namestili v prednih črtah močne zvočnike ter se medsebojno pozivali, naj se vdajo. Letalci so se omejili na to, da so nad obema frontama metali letake.

Na velikonočno nedeljo so potekla

tri leta od sklenitve prijateljske pogodbe med Jugoslavijo in Italijo.

V veliki meri pripisujejo prav tej pogodbi, da sta tako Jugoslavija kot Italija ostali vse do slej izven vojnega meteža. Zunanji minister g. dr. Cincar-Marković je dal ob priliki tretje obletnice sklenitve te pogodbe izjavo, v kateri poudarja, da je pogodba zasnovana na globokem pojmovanju trajnih koristi italijanskega in jugoslovenskega naroda in da je uspešen činitelj miru na Jadranu in na jugovzhodu Evrope. Zunanji minister dr. Cincar-Marković in italijanski zunanji minister grof Ciano sta izmenjala pozdravni brzojavki, v kateri izražata prepričanje, da bo prijateljstvo, osnovano s to pogodbo, tudi v bodoče koristno služilo koristim obeh narodov in držav.

Turški zunanji minister Saradzoglu je dal poročevalcu londonskega lista »Daily Expressa« izjavo o

stališču turške vlade glede nadaljnjega razvoja mednarodnih dogodkov,

posebno pa glede na vojno nevarnost na Balkanu in na Bližnjem vzhodu. Turčija se na vsak način, je dejal, veseli podpore, ki ji je obljubljena od Anglije in Francije, vendar ne verjamem, da bi se vojna mogla razširiti na Bližnji vzhod ali na Balkan. Turčija si takega razvoja vojne ne želi in ga tudi ne bo izževala. Trdno se je odločila storiti vse za lastno varnost in braniti svojo neodvisnost. Svoje obveznosti do Velike Britanije in Francije kakor tudi do balkanskih zaveznikov pa bo vestno izpolnjevala.

O priliki otvoritve letalskega prometa med Moskvo in Sofijo je poslanik sovjetske Rusije v Sofiji Lavrentijev priredil večerjo na čast letalcem, ki so prispeli iz Moskve. Večerji so prisostvovali tudi zunanji minister Popov, finančni minister Božilov, minister za železnice in pošte Goranov in več drugih odličnih predstavnikov. Na večerji, na kateri se je pokazalo, da so

odnošaji med sovjetsko Rusijo in Bolgarijo prav dobri.

je Lavrentijev izrekel zdravico. Na to zdravico je v zelo prisrčnem tonu odgovoril Popov, ki je tudi opozarjal, da so se odnošaji v zadnjem času zelo izboljšali.

Med tem ko je na zapadnem bojišču vladalo med velikonočnimi prazniki skoraj popolno zatišje, se je državniška bitka nadaljevala z vso ostrino. Posebno nemški državniiki so vsestransko delavni.

Glavno prizadevanje Nemčije je usmerjeno na zblizanje Rima z Moskvo.

Posebno hud državniški boj se bije glede na jugovzhod Evrope. Prihodnji dnevi bodo v tem pogledu odločilne važnosti. V zvezi s tem je tudi potovanje madžarskega ministrskega predsednika grofa Telekyja v Rim. Madžarska se čuti kolikor toliko ogroženo in išče zaslombe v Rimu.

Po vestih iz Carigrada so prispale zadnje dni v Palestino

nove čete iz Avstralije in Kanade.

V Beirut in Port Said so prispale velike količine orožja, letal in raznih vojnih potrebščin. V Siriji se organizirajo oddelki prostovoljcev, po večini iz vrst poljskih beguncev,

ki se pošiljajo iz Francije na Bližnji vzhod.

Japonski zunanji minister Arita je odgovarjal te dni v državnem zboru na razna vprašanja. Izjavil je, da

stremi japonska politika za tem, da se ne zaplete v sedanji evropski spor.

Dogovor proti komunizmu (med Nemčijo, Italijo in Japonsko po mnenju japonske vlade z nemško-sovjetsko pogodbo ni bil prizadet. Med Nemčijo in Japonsko se ne vrše pogajanja zaradi vstopa Japonske v vojno. Vlada ne pričakuje, da bi hotela vlada Zedinjenih držav razglasiti prepoved izvoza blaga na Japonsko, a je kljub temu že storila vse potrebne ukrepe, da bi tak sklep vendarle onemogočila. Italijanska vlada bo bržkone v kratkem priznala od Japoncev postavljeno vlado Vangčingveja na Kitajskem, dvomljivo pa je, ali bosta isto storili ameriška in angleška vlada. Japonska ne namerava spremeniti svojega dozdajšnjega stališča nasproti osi Rim-Berlin, ker jo predvsem zanima samo vzpostavitev novega reda na Daljnem vzhodu.

Pretekli teden je odstopila francoska vlada z ministrskim predsednikom Daladierjem in je

Paul Reynaud sestavil vlado narodne sloge

V novi vladi je bivši ministrski predsednik Daladier minister za obrambo in vojsko. V petek se je nova vlada že predstavila poslanski zbornici in je novi ministrski predsednik Paul Reynaud prečital izjavo nove vlade, ki je naglašala, da je treba zbrati vse francoske sile in jih povesti do zmage. Izjava pravi, da je sovražnik močan in podprt z izdajo sovjetov. Dalje govori izjava o zaveznikih, o hrabrosti francoskih vojakov in sposobnosti francoskih vojskovodij. Izjavo je istočasno prečital v senatni zbornici vladni podpredsednik Chautemps. Za zaupnico novi vladi je glasovalo 258, proti njej pa 156 poslancev. 111 poslancev se je glasovanja vzdržalo. V senatu je bila izjava vlade sprejeta soglasno.

Angleško letalsko ministrstvo je objavilo, da so

angleška letala izvršila nov polet nad nemški otok Sylt (severno Frizijsko otočje),

da ugotove, kako uspešen je bil prvi napad na ta otok. Zaradi močnega streljanja protiletalskih topov se angleška letala niso mogla dovolj približati, da bi bila napravila fotografske posnetke. V Londonu zanikajo nemške trditve, po katerih na Syltu pri zadnem velikem napadu ni bila povzročena nobena škoda.

Gospodarstvo

Ureditev hmeljske površine v državi

Zadnje mesece se je mnogo pisalo o novi uredbi o hmelju. Zdaj je prišla ta zadeva, kakor piše »Vreme«, pred končno ureditev v kmetijskem ministrstvu. Kakor zatruje ta list, bo uredba, ki izide še pred koncem tega meseca, uredila s hmeljem zasajeno površino, uvedla bo obvezno hmeljarsko združenje in obvezno znakovanje hmelja za izvoz v treh okoliših, in sicer: štajerskem, podunavskem in hrvaškem. Za vsa dovoljenja za sađenje in za vse nadzorovanje nad trgovino s hmeljem bo pristojno le kmetijsko ministrstvo.

Obvezna hmeljarska združenja bodo v vsakem izmed treh okolišev pobirala po en odstotek od izkupička za hmelj, kar bodo porabila za pospeševanje hmeljarstva, ne pa za urejevanje cen na tržišču s posredovalnimi nakupi. Iz pisanja »Vremena« ni razvidno, ali bodo imele banovinske hmeljske komisije in

združenja hmeljarjev več kakor le posvetovalen značaj pri ukrepih ministrstva. Kakor je videti, ne bodo banske uprave odločale v važnih hmeljarskih vprašanjih, temveč bodo ta vprašanja pridržana ministrstvu za kmetijstvo.

Krompirja za seme premalo

Marsikje na Slovenskem je nastalo veliko pomanjkanje semenskega krompirja. Posledice tega so lahko usodne, ker je v večini naših krajev krompir glavni pridelek. Lani je bila slaba letina, a kmetje so tudi mnogo krompirja prodali, ker je imel dobro ceno in ker pač po drugi poti niso mogli priti do potrebne denarja. Razen tega je v letošnji zimi mnogo krompirja zmrznilo v slabih kletih.

Zdaj ko bo treba krompir saditi, ga ne bo dovolj za seme. Kmetovalcem bo treba priskočiti na pomoč, pa brez odlašanja, ker je že zadnji čas. Krompir je glavna ljudska hrana na našem podeželju in nima v ničemer pravega nadomestka.

Tedenski tržni pregled

GOVED. Za kg žive teže so se trgovali v Zagorju ob Savi: voli po 5.50 do 8, klavne krave po 3.50 do 4.50, klavne telice po 4 do 5.50, v Ljutomeru: telice III. po 4, krave II. po 4.50, krave III. po 3, teleta I. po 6, teleta II. po 5 din.

SVINJE. Za kg žive teže so se trgovali: v Ljutomeru: špeharji po 10, pršutarji po 8, v Lendavi: špeharji po 8 do 11, pršutarji po 6 do 7.50 din.

KRMA: V Ljutomeru: lucerna 110, seno 100 slama 55, v Lendavi: seno 90 do 120, slama 35 do 40, v Mariboru: seno 140, slama 75 din za 100 kg.

VINO. V mariborskem okolišu se je dobilo pri vinogradnikih navadno mešano vino po 4 in finejše sortirano po 7, v lendavskem navadno mešano vino po 3.50 do 4.50 in finejše sortirano po 5 do 7, a v ljutomerskem okolišu navadno mešano vino po 4 do 6 din in finejše sortirano po 6 do 8 din liter.

SIROVE KOŽE. V Ljutomeru: goveje in telečje po 12, svinjske 11, v Lendavi: goveje 12, telečje 13 din za kg.

MED. V Ljutomeru 22, v Lendavi 16, v Mariboru 18 din za kg.

FIŽOL. Cena se mu giblje v Sloveniji med 500 in 800 din za 100 kg.

KROMPIR. Izpod 200 din za 100 kg se redkokje dobi. Ponekod je še po 250 din.

Sejmi

31. marca: Studenec (krški srez);

1. aprila: Mirna peč, Ribnica na Dolenjskem, Videm, Vojnik, Turnišče, Vače, Krka-Podbukovje, Sv. Lenart v Slov. gorici, Murska Sobota (živinski);

2. aprila: Dramlje, Metlika, Bušča vas, Rakel, Ptuj;

3. aprila: Sv. Lenart-Zabukovje, Vransko, Zgornji Tuhin, Sv. Jurij ob južni železnici (sejem plemenske selekcionirane živine pomurske pasme);

5. aprila: Stara cerkev, Hotederšica.

6. aprila: Sv. Jurij pri Grosupljem.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili 26. t. m. v devizah (prve številke pomenijo službene tečaje, druge številke v oklepajih pa tečaje na svobodnem trgu):

1 angleški funt za 162.70 do 165.90 (za 201.01 do 204.21) din;

100 francoskih frankov za 91.95 do 94.25 (za 113.45 do 115.95) din;

1 ameriški dolar za 44.25 do 44.85 (za 54.80 do 55.20) din;

1 švicarski frank za 9.95 do 10.05 (za 12.28 do 12.38) din;

1 holandski goldinar za 23.48 do 23.86 (za 29.01 do 29.39) din;

1 belgijsko belgo za 7.54 do 7.66 (za 9.31 do 9.43) din.

Nemške klirinške marke so bile po 14.80 din. V Beogradu se je trgovala Vojna škoda po 437.50 do 438 din.

Drobne vesti

= Vinski sejem v Dramljah pri Celju je bil te dni. Vinarski strokovnjaki gg. inž. Zu-

pančič, inž. Lah, svetnik Kuret, kmetijski referent Sitar in vinogradnika Vodušek in Stojan so ocenili razstavljena vina, ki jih je bilo 70 vrst. V splošnem so vsa vina bila zelo dobro ocenjena, zlasti bela. Pa tudi rdeča so dobila dobro ocenitev.

Novice

* **Iz vodstva Jugoslovenske nacionalne stranke.** Pred prazniki je bil v Zemunu posvet tamkajšnjih somišljenikov Jugoslovenske nacionalne stranke. Na posvetu so poročali o političnem položaju predsednik stranke Peter Živković, prvi podpredsednik Jovo Banjanin, dr. Mirko Došen in Jeremija Protić. V okviru glavnega odbora Jugoslovenske nacionalne stranke je bil sestavljen tudi poseben volilni odbor, ki bo imel predvsem nalogo vršiti priprave za skupščinske volitve. Predsednik Peter Živković je odpotoval v Negotin, kjer je imel zborovanje.

* **Občni zbori mariborskih organizacij Jugoslovenske nacionalne stranke.** Članstvo mariborske Jugoslovenske nacionalne stranke se je nedavno zvečer zbralo k rednemu občnemu zboru sreske organizacije v zgornji mali dvorani Narodnega doma. Pred tem so bili redni občni zbori vseh petih mestnih okrajnih organizacij hkrati, na katerih so bili po večini izvoljeni dosednji odbori. Hkratu so bili na novo izvoljeni odbori mestnih okrajnih organizacij pooblaščenici, da po potrebi pritegnejo še nove odbornike. Po prihodu g. Ivana Puclja, ki so ga številni zborovalci toplo pozdravili, je predsednik sreske organizacije v Mariboru dr. Franjo Lipold s prisrčnim pozdravom navzočnim, zlasti g. Puclju, otvoril redni občni zbor sreske organizacije v Mariboru. V svojih uvodnih izjavah je podčrtal, da je pot v Jugoslovensko nacionalno stranko vsakemu naprednemu in narodnemu človeku odprta in da je v vrstah naše stranke vsakomur zagotovljeno razvijanje delavnosti in sposobnosti. Vsakdo je dobro došel, ki pride v stranko z dobro voljo za delo in nesebično uveljavljanje. Zrela zavest vseh naprednih ljudi kliče k skupnosti, k pametnemu sodelovanju. Sledila so poročila tajnika g. Vekoslava Spindlerja, blagajnika g. Žmavca in dr. Senekoviča za nadzorni odbor. S soglasjem

vseh navzočnih je bil ponovno izvoljen za predsednika dr. Franjo Lipold, v odbor pa po večini dosednji odborniki. Najdušeno pozdravljen je spregovoril zatem g. Ivan Puclj in v preglednih obrisih opisal razvoj notranjih političnih razmer v naši državi od sklenjenega sporazuma dalje pa do zdajšnega položaja. Ob zaključku zanimivih izjav, za katera je bil deležen živahnega pritrdjevanja, je pozval vse navzočne, naj v svojih prijateljskih vrstah resno delujejo za sodelovanje vseh naprednih ljudi.

* **Naš novi poslanik v Švici.** Te dni je izročil naš novi poslanik v Švici Momčilo Jurčič predsedniku švicarske republike povelilna pisma.

* **Francija odobrila izseljenski sporazum z Jugoslavijo.** Francoski senat je te dni na svoji seji sprejel zakonski načrt, s katerim se odobrava sporazum o izmenjavi delovnih moči med Francijo in Jugoslavijo.

* **Za prehrano siromašnih krajev.** V prometnem ministrstvu je bil te dni posvet pod predsedstvom ministra za socialno politiko in narodno zdravje dr. Budisavljevića. Posvetu so prisostvovali prometni minister inž. Bešlić, minister za telesno vzgojo Tomić, direktor za prehrano dr. Cosić in predsednik borze dela dr. Krmpotić. Razpravljali so o vprašanju brezplačnega prevoza ljudske hrane in živinske krme z nakaznicami, ki se dobe pri prometnem ministru. Na posvetu je bilo sklenjeno, da se nakaznice za banovino Hrvatsko odstopijo hrvatskemu banu, za ostale banovine pa se bodo te nakaznice odstopile direkciji za prehrano, ki bo vodila te posle. Zasebniki teh nakaznic ne bodo dobivali.

* **Beg kapitala iz Slovenije in Hrvatske.** Odtok kapitala iz severnozahodnih pokrajin države se vrši že nekaj časa. Industrijska in trgovinska podjetja iz Slovenije in Hrvatske se selijo v notranjost države. V zadnjih šestih mesecih je bilo preneseno v središče države iz severnozahodnih pokrajin okrog 250 milijonov dinarjev. Zadnje čase opažajo, da ljudje iz Slovenije in Hrvatske nalagajo zelo radi kapital zlasti v nepremičninah v Beogradu. V zadnjih šestih mesecih so nakupili za nad 60 milijonov dinarjev nepremičnin v Beogradu.

* **Novi tovorni listi.** Dne 1. aprila bodo dani v promet novi obrazci železniških tovornih listov za mednarodni promet, za navadne prevoze in hitre prevoze. Cena teh obrazcev

za kosovne pošiljke je po 3 din, za vagonске pošiljke pa po 21 in 26 din.

* **Ležišča dobre železne rude so odkrili** blizu Šibenika pri vasi Vilici. Že pred dobrimi sto leti so tam Francozi kopali rudo, toda pozeje so kopanje opustili. Zadnje tedne pa sta dva inženjerja preiskala zapuščeni rudnik in ugotovila, da so v zemlji še obilni skladi železne rude dobre kakovosti. Enako so odkrili ležišča železne rude tudi pri Pribudiču.

* **V naši državi je bilo lani nad 120.000 srednješolcev.** Zbrani so podatki o številu srednješolcev v naši državi. Nekatere srednje šole so imele lani nad 1500 dijakov, so pa tudi take, ki so jih imele samo 46. Po številu dijakov je bila prva tretja realna gimnazija v Ljubljani, ki jih je imela nad 1500, zadnja pa realna gimnazija v Kolašinu v Črni gori, ki jih ni imela niti 40. Realna gimnazija v Murski Soboti je imela lani samo 62 dijakov. Vseh srednješolcev je bilo lani v naši državi 120.730.

* **Socialisti in notranji položaj.** Socialistična »Slobodna Riječ« piše med drugim: »Naše notranje politično življenje je očitno v zastoju. Nastopila je neka počasnost. Časi so prerensni. Vse, kar ni nujno potrebno, se namerava preložiti na boljše čase. Z rešitvijo hrvatskega vprašanja je nastala vrsta drugih vprašanj, ki so s časom postala prav tako važna. Toda ne gre samo za to. Poleg splošnih narodnih koristi imamo pred očmi tudi posebne koristi delavskega razreda. Ne zahtevamo politične ureditve v duhu demokratskih načel samo zaradi utrditve in ohranitve miru, temveč tudi zaradi tega, ker se bojimo, da se ne bo poslabšalo življenje zaradi vedno večje draginje in povišanih davkov.

* **Severni sij na veliko noč.** Čudni nebesni pojav je na velikonočno nedeljo zvečer razburjal Ljubljance. Na severovzhodu je kmalu začelo žareti nebo v naravnost pravih barvah. Ta pojav, tako imenovani severni sij, je povsod zbudil povodnji najrazličnejših govoric. Praznovorni ljudje pravijo, da ta pojav napoveduje za blizno bodočnost hude čase.

* **Konec starih kovancev po 20 din.** Finančni minister je izdal odlok, po katerem se stari kovanci po 20 din umaknejo iz obtoka najkasneje do 30. aprila. Od 1. maja neha biti stari srebrni denar po 20 din zakonito plačilno sredstvo in ga bo mogoče do 1. no-

Paul Keller

20

DOM Roman z gora

Poslovenil B R

»Prav za prav niso skrivnosti. — Toda nekaj bi ti zaupno rekel: Bercetu ne zaupam več toliko.«

Poštenemu, odkritemu možu je bilo to skrito namigavanje zoprno.

»Povej, kar hočeš. Dosti me ne zanima, kaj imaš z Bercetom.«

»No, z njim nimam ničesar. Samo povedal ti bom, da hoče Berce spet spraviti obe posestvi skupaj.«

»Kaj? Kako?«

Brivec je bil vesel, da je naposled zbudil radovednost svojega spremljevalca. Zato je vneto rekel:

»Matija, zmerom sem se hotel s teboj pobotati. Nekoč si ti trdil, da hoče imeti Berce obe posestvi, — kaznovan si bil in ljudje so se ti smejali. No, jaz se nisem smejal, toda mislil sem, da je na Bercetovi strani pravica —«

»Čemu te stare zgodbe?«

»No, povedal ti bom: včeraj je Berce v gostilni javno rekel, da hoče spet združiti obe posestvi.«

Bernik je obstal.

»Kako more to reči? Bukovnikov dom je v trdnih rokah.«

Brivec se je zaupno posmehal.

»Saj pravim tudi jaz tako. Bukovnikov dom je v trdnih rokah. V dobrih rokah, in

kmalu bo Henrik vzel tvojo hčer in potem.«

»Brivec, ne govori o tem! To nikogar ne briga! Ne maram tega več slišati, ali razumeš?«

Staremu možu je drhtel glas. Brivec pa se ni dal otestiti.

»Ne zameri mi. Ne briga me res nič in tudi o tem ne bom več govoril, toda saj se razume samo ob sebi —«

»Kaj se samo ob sebi razume? Kdo pravi to? Kdo more to reči?«

»Hm, ljudje pravijo, da si toliko storil za Henrika in da se to spodobi.«

»Ljudje! Prav nič jih ne briga! Nič! Zdaj mi pa naposled povej, kaj naj vse to pomeni?«

»Bom pa naravnost povedal: Berce se je včeraj v gostilni bahal, da hodi Henrik za njegovo Loto.«

Bernik se je zdrznil.

»Bahal? Kako bahal? Tega mu ne bi pripisal.«

»Motiš se, Matija! Če voha Berce denar, je vsega zmožen. In javno je rekel, da bo cunjarjevi hčeri že pred nosom odnesel takšno zlato ribico.«

Bernik je bil ves zmeden.

»Brivec, — moja hči Henrika niti ne mara. Razumeš! Povej to ljudem! In zdaj pojdi svojo pot! Kako si sploh prišel do tega, da si mi svojega prijatelja izdal? Nič več ne maram o tem slišati. Nič!«

Zavil je na stransko pot in Brivec je gledal za njim.

»Ta je že dobil svoj udarec,« si je mislil.

»Ni vrag, da ne bi še mladega Bukovnika izpreobrnil. Tega bi bilo treba na Bercetovem

domu! In potem — petdeset tolarjev, ki mi jih bo dal Hrastar!«

*

Po cesti so šli mladi fantje. Bili so v mestu na naboru. To je življenjski preobrat za take ljudi. Saj pomeni dosti, če pridejo k vojakom ali ne.

In kaj so potem napravili mladeniči? Isto, kar store vsi mladi fantje, če se zgodi kaj nenavadnega, — napili so se. Ali iz žalosti, ali iz veselja, to je vseeno, če je človek ženjen. Pijejo in čim važnejši je dogodek, tem več pijejo.

Alkohol je velik gospod. Povsod na svetu je doma, v turški deželi goljufa Mohameda, plava po vseh morjih, pleza po vseh gorah in hodi po vseh potih.

V naši ljubi deželi ima častno občanstvo, ker plača največ davkov, ker je priljubljen pri ljudstvu in pri gospodi. Pri krstih gospoduje in pri sedminah, sedi med ženinom in nevesto, norčuje se iz pretepačev in je za pričo pri bratovščinah.

Med naborniki je bil tudi Janez. Ni se opil in tudi ni imel za klobukom pisanih trakov kakor drugi čeprav bi bil imel pravico do tega, ker so ga potrdili.

Z zelo mešanimi občutki je stopal Janez po svoji poti. Vesel je bil, da bo prišel v mesto, stran iz samote, in da bo nosil pisano uniformo s svetlimi gumbi. Kopica slik, načrtov in upov je blodila po njegovi glavi. In vendar mu je bilo nekako tesno pri srcu.

Tedaj je srečal Lenko, ki je ljudem nesla južino na polje. Povedal ji je, da je potrjen in da pojde jeseni k vojakom.

Dekle je nekoliko pobledelo, ko je to slišalo.

vembra zamenjati brez odbitkov za novo skovani denar samo pri blagajni Narodne banke in pri državnih finančnih ustanovah.

* **Francozi žele kupovati naše meso.** V Beogradu se mude zastopniki francoske direkcije za prehrano, da bi se dogovorili o podrobnostih izvažanja naše živine, odnosno mesa v Francijo. Nameravajo skleniti posebne pogodbe z našo mesno industrijo.

* **Letošnja zima v Mariboru.** Najtoplejši dan je bil 14. marec, ko so imeli 16.6 stopinje nad ničlo, najmrzlejši dan pa je bil 15. februar, ko so imeli 28.3 stopinje Celzija pod ničlo. Povprečna toplota v letošnji zimi je bila 5.3 stopinje pod ničlo. Lanska zima je bila precej milejša, ker je izkazovala najhujši mraz komaj 20.7 stopinje Celzija pod ničlo. Najvišja toplota pa je bila 16.8 stopinje nad ničlo. Povprečna toplota je znašala eno stopinjo nad ničlo. Snežilo je v letošnji zimi 34. deževalo pa 8 dni. Bela odeja je pokrivala zemljo 92 dni, to je od vstetega 14. decembra l. 1939 do 14. marca l. 1940. V lanskim zimi je snežna odeja ležala na zemlji komaj 33 dni.

* **Meningitis (nalezljiva otrplost tilnika)** se močno širi. Doslej skoro neznana bolezen meningitis se v zadnjem času močno širi tudi po Slovenskih goricah. Obolelo je že mnogo odraslih ljudi in otrok. Opaža pa se, da mnogi sprva boleznijo ne pripisujejo dovolj pozornosti in se do skrajnega časa ne poslužujejo zdravniške pomoči, ki pa utegne priti prepozno. Nekaj ljudi je že umrlo. Ker je bolezen nalezljiva in se je bati, da se ne bo počasi močno razširila, je potrebno, da zdravniška oblastva store potrebne korake z vsjo odločnostjo.

* **Rekruti, rezervisti in njih starši, pozor!** Z nestrokovnjaško izvršeno prošnjo sta izgubljena čas in denar. Zato ne nasedajte vsakomur s tako važno zadevo. Obrnite se le na koncesionirano in strokovno preizkušeno pisarno kapetana Franca Pera (Ljubljana, Majstrova ulica 14), ki vam pove, ali je prošnja sploh izvedljiva ali ne. Če je izvedljiva, vam za malenkosten znesek vloži prošnjo in uredi zadevo. Ne zamujajte časa in hitite z zadevo! Za odgovor priložite znamko za 6 din.

* **Bivši ruski general umrl kot hlapec.** Te dni je umrl v Sikirevcu blizu Djakova bivši ruski carski general Maksim Skoljnikov, star 67 let. 20 let je služil za hlapca pri kmetu Rakitiću. O sebi in svoji domovini je le redko govoril, pač pa je zmerom hrepenel po

Rusiji in želel je, da bi jo pred smrtjo še enkrat videl.

* **Hude poplave v Vojvodini.** V Banatu so vse reke narasle in so preplavile veliko površino. Voda je podrli most na Tamišu in ga delno odnesla. Okrog 10.000 oralov plodne zemlje je poplavljen samo v okolišju reke Tamiša. Tudi Tisa se je pri Padeju razlila iz struge in povzročila veliko škodo. V Srednji Bački poleg Vrbasa in Veprovca je udarila iz tal podtalna voda in dosegla višino skoro enega metra.

* **500 hiš pod vodo.** Hitro tavanje snega je imelo hude posledice v okolici Stare Kaniže. V vasi Zimoviću je voda poplavlila 500 hiš. V okolici Stare Kaniže je bilo poplavljen 10.000 oralov zemlje.

* **Smrt pod kolesi tovornega avtomobila.** Te dni se je pripetila na Kralja Petra trgu v Mariboru huda nesreča. Po Dvorakovi ulici je pripeljal na trg težek tovorni avtomobil, katerega je vozil 25 letni Anton Iličkovič. Preden je zavil na Podbreško cesto, je voznik zatrobil predpisano znamenje. V tem trenutku pa je hotel prekoračiti cesto ubožno oblečen starček, ki je najbrž zaradi naglušnosti preslišal znake avtomobila. Šofer je skušal z vso silo zaustaviti avto, pa je bilo prepozno. Avto je zadel starčka z odbijačem in ga podrli na tla. Kolo ga sicer ni prevozilo, toda udarila ga je os in mu zadala smrtne poškodbe na glavi. Avto se je nato ustavil, šofer in prometni stražnik sta naglo priskočila in izvlekla ponesrečenca iz pod vozila. Starček je še dihal, bil pa je nezavesten. Ponesrečenec je bil Anton Lakner, tapetniški pomočnik, ki se je zadnja leta preživljal z beračenjem.

* **Smrtna nesreča idrijskega veletrgovca Grilca.** Te dni se je ugledni veletrgovec g. Josip Grilec iz Idrije vračal iz Gorice v svojem avtomobilu v družbi s trgovcem g. Bajtom, ravnateljem okrajne hranilnice Rafalom Kobalom in njegovo soprogo domov. Zla usoda je hotela, da so se med vožnjo odprla vrata avtomobila. Ko jih je hotel zapreti, je za trenutek izgubil oblast nad krmilom in nesreča je bila tu. Avto je zdrknil pod cesto. Trgovec Bajt je bil laže, ravnatelj Kobal in njegova soproga pa huje poškodovana, med tem ko je Grilec umrl za poškodbami v goriški bolnišnici. Josip Grilec je bil štajerski rojak. Bil je sposoben. Po več letih službovanja kot trgovski sotrudnik je postal poslovodja Lapajnetove trgovine, ki slovi po

svojih čipkarskih izdelkih. Po svetovni vojni se je osamosvojil in odprl lastno trgovino, ki je kmalu zavzela velik razmah. Vsa Idrija je spoštovala poštenega in značajnega moža. Za rajnikom žaluje vdova ga. Mici in z njo vsi Idrijčani.

* **Županova domačija v Ratečah je zgorela.** Nedavno je začela goreti domačija rateškega župana g. Pintbaha, ki je imel svojo hišo vezano z gospodarskim poslopjem. Ogenj je nastal nekje na skednju. Domačini so od vseh strani prihiteli na pomoč. Najprej so iz hlevov izgnali živino, nato pa so začeli gasiti, dokler niso prispeli gasilci. Rateškim gasilcem, ki so nastopili z motorko, so prišli na pomoč še gasilci iz Podkorena, Kranjske gore in Gozda. Naposled so prišli še gasilci Kranjske industrijske družbe z Jesenic. Kako je požar nastal, še ni ugotovljeno.

* **Žrtve velikonočnega streljanja.** Letošno streljanje je spravilo v mariborsko bolnišnico spet lepo število ponesrečencev. Zadnja leta se je poleg streljanja s smodnikom še udomačilo dosti manj varno streljanje s karbidom, pri katerem se uporabljajo navadne pločevinaste škatle. Letos pa so začeli uporabljati pri streljanju še zmes žvepla in kalijevega klorata, ki jo fantje kar sami mešajo. Ta se je izkazala še nevarnejša od smodnika. Ta zmes je zahtevala letos precej žrtev. V Žikerški vasi pri Dupleku se je ponesrečil 20 letni krojaški pomočnik Peter Žlahtič. Razglašeno mu je možnar ter mu poškodovalo oči in obraz. Najbrž bo izgubil vid. 24 letnemu kovaškemu pomočniku Jožefu Zemljiču iz Boračeve vasi je strel puhal v obraz in mu ožgal oči. Tudi ta je v nevarnosti, da bo izgubil eno oko. Na Remšniku je poškodoval možnar, ki je eksplodiral, levo roko 35 letnemu posestnikovemu sinu Aleksandru Kolarju. Tudi streljanje s karbidom je zahtevalo svojo žrtev. V Zg. Radvanju je poškodovalo roko 13 letnemu Hugu Lamprehtu.

* **Žalostna smrt krojaškega mojstra.** Letošna zima je zahtevala na Banjski planoti človeško žrtev. Krojaški mojster Vincenc Kogoj, star 38 let, stanujoč v Batah, je v hudih zimskih dneh obiskal svoj rojstni dom v Zgornjem Lokovcu. Ko se je vračal nazaj proti domu, so ga zajeli snežni zameti, tako da ni mogel nadaljevati poti ter je moral iskati kako zavetje. Ker je bil mraz izredno oster, je Kogoj pri iskanju mnogo trpel. Ko ga ni bilo tri dni domov, so ga začeli iskati

»Pa si vesel da boš nazadnje odšel od doma?«

»O da! Veselim se že, Lenka! Pravijo, da je leno pri vojakihi!«

Nič mu ni odgovorila, samo še bolj je pospešila korake.

Čez nekaj časa je rekel:

»Prav za prav se ne veselim preveč, Lenka!«

Hlastno in sunkovito je odgovorila: »Zakaj pa ne? K ljudem boš prišel. Videl in slišal boš kaj novega, ob nedeljah boš pa plesal z mestnimi dekleti. To ti bo že všeč.«

Stopil je k njej in jo prijel za roko: »Ne, Lenka, ne! Z mestnimi dekleti ne bom plesal. Z nobeno ne bom plesal. Samo tebe imam rad.«

»No, Janez! Kaj pa ti je prišlo na misel?«

»Moram ti to povedati, Lenka, preden odidem! Drugače ne bom mogel tam strpeti, — prvi dan bom ušel. Zelo rad te imam in če ti mene ne maraš, je bolje, da me kar zlodej vzame. In midva se morava vzeti, morava se. Lenka!«

Pogledala ga je in se na glas zasmejala. »Lenka, nikari se ne smej. Ne smej se, Lenka! Resno mislim! Nehaj se smejati, saj bom še znorel!«

Ona pa se je še zmerom smejala.

»Zakaj se norčuješ iz mene? Ker sem sin siromašnega oskrbnika, ti pa Bukovnikova Lenka. Zato?«

Tedaj se je zresnila.

»Ne, radi tega ne! Ampak zato, ker se domišljaš, da me imaš rad. Moram se smejati. Mene ne mara nihče. To vem! In ti še najmanj ker sem tebe najbolj jezila.«

»Pa te imam rad, Lenka! To bom že bolj

vedel kakor ti. Že od nekdaj. Že od takrat, ko sva še v šolo hodila —«

»Ker nobene druge ne poznaš! V mestu boš že našel kakšno drugo.« Spet se je na glas zasmejala, potem pa je nadaljevala:

»Čuden fant si, Janez! Celo oženil bi se rad z menoj? Od česa bova pa živela. Ti nimaš nič, jaz nič! Ali ne veš, da moram ostati pri Henrikju?«

Obstal je.

»Lenka, ali bi me marala, če bi bil sin bogatega kmeta?«

»O, da! Prav verjetno je! Potem bi vsaj lahko od česa živela! Kajti to mora biti, Janez! Brez denarja ni nič. Ne gre drugače. Človek mora vse trezno premisliti. Kaj pa naj bi midva počela na domu?«

»No, — pa počakaj, da te bo kakšen bogatin vzel!«

Njen obraz je postal nežnejši in njen glas tišji.

»Nisem rekla, da bi koga drugega marala. O tem si lahko prepričan. Kajti ti imaš prvo pravico name, ker si nam toliko pomagal.«

Grenko se je nasmehnil.

»Pomagaj! Saj je oče dobil vse plačano in jaz tudi. Prav nič nama niste dolžni.«

Potem se je obrnil stran. Čisto resno mu je rekla.

»Če mi ne verjameš, mi je žal. Saj bi te rada imela, pa ne gre, in če kaj ne gre, si je treba to izbiti iz glave.«

Čakala je na odgovor, Janez pa je sedel na rob ceste in ni rekel niti besede.

»Janez, ali pojdeva sprta narazen?«

»Da!«

»Ali misliš, da sem tako hudobna!«

»Ne! Misli si bom samo, da sem ti presiromašen in da me ne maraš. Misli si bom, da bi bilo zame bolje, če ne bi nikoli živel na Bukovnikovem domu.«

Malo je pomislila, potem pa je tiho rekla:

»Janez, če bi bilo mogoče, bi te vzela, čeprav mi ne bi bilo do tebe. Toliko hvaležna že znam biti, čeprav mi nihče tega ne verjame. Toda saj ne gre. Oba sva preveč siromašna. In če praviš, da bi bilo zate bolje, če ne bi bil nikoli pri nas, imaš prav, kajti pri nas poznamo samo delo in žalost.«

Še nekaj trenutkov je tako stala in čakala. »Ali greš z mano?«

»Ne!«

Tedaj je šla.

Ko je bila že daleč stran, se je »veseli Janez« vrgel v travo in grenko zajokal.

Tam na cesti pa so peli fantje veselo pesem o mladih vojakihi, ki se poslavljajo od deklet.

Pod klancem je Lenka obstala in tudi ona je prisluhnila. Solze so ji prišle v oči.

»To imajo za vse, Lizika in Janez, Rogelj in Matija! To imajo za svoje troljenje! Nehvaležnost! Nehvaležnost! Henrik noče, jaz pa ne morem.«

Pomlad in poletje sta minila, jesen je bila pred vrati. Dosti dela je bilo. Ljudje na Bukovnikovem domu so postali še bolj tihi, še bolj zaprti drug pred drugim kakor prej. Drug mimo drugega so hodili kakor tuji.

Lizika je zapustila Bukovnikov dom in je živela spodaj na vasi pri teti. Mračnega jesenskega popoldneva se je tudi Janez poslovil. Z majhnim kovčgom je stopil v izbo.

»Poslovit sem se prišel. Pozno je že in po hiteti moram, če hočem še ujeti vlak.«

po vsej okolici, toda ga nikjer niso mogli najti. Šele po poteku enega tedna se je Kogoj z veliko muko sam priplazil ves izčrpan in bolan z veliko mrzlico do neke hiše v Avšku. Povedal je, da je vedril štiri dni v nekem seniku in da je eno noč prespal v snegu. Da je bila nesreča še večja, je pri skanju zavetišča padel in se hudo pobil. Spravili so ga k sorodnikom v Koprišče, kjer se mu je stanje nekoliko popravilo, a takoj nato znatno poslabšalo, tako da so ga morali spraviti v goriško bolnišnico, kjer je umrl.

* **Smrtna nesreča z motorjem.** V soboto se je pripetila na Ptujski cesti huda nesreča. Popoldne so se peljali iz Maribora v Šminklavž na Dravskem polju trije prijatelji na motornih kolesih. Med njimi je bil 26letni Franc Rečnik, sin mariborskega elektrotehničnega podjetnika. Mladi fantje so vozili zelo naglo. Naenkrat se je pojavil pred njimi kolesar. Dva motociklista sta se mu srečno izognila, Rečnik pa je imel nesrečo. Tako naglo je krenil s krmilom, da je izgubil oblast nad vozilom. Obledel je nezavesten in so ga naglo prepeljali v bolnišnico, kjer so ugotovili, da ima zlomljen tilnik. Čez nekaj dni je nesrečnik umrl. Nesreča je hudo udarila njegove roditelje, saj jim je bil to edini sin.

* **Ekspresni vlak se je zaletel v tovarnega.** Te dni zgodaj zjutraj je orientski ekspres zadel v tovarni vlak na železniški postaji Ivančgradu. Ob trčenju so potniki v orientskem ekspresu spali, vendar ni bilo nobene smrtne žrtve. Laže sta ranjena le oba strojevodja in en kurjač. Materialna škoda pa je zelo velika. Lokomotiva tovarnega vlaka je popolnoma razbita, hudo poškodovana pa je tudi lokomotiva orientskega ekspresa. Dva vagona tovarnega vlaka sta prav tako precej poškodovana. Udarec je bil tako močan, da je bila proga na nekaj sto metrov pokvarjena.

* **Grozna nesreča.** Pri Sv. Miklavžu pri Ormožu so se dečki igrali. Na doslej še nepojasnjen način je pri igri neki mladenič 16-letnega Ignacija Gerika zabodel s smučarsko palico v zadnji del telesa, da je izstopila palica pri želodcu. Nesrečnega Gerika so nemudno odpeljali v bolnišnico, kjer pa je v groznih mukah umrl. Zadevo preiskujejo orožniki.

* **Smrtna nesreča.** V spodnjem ustroju bivše Calarijeve žage na Trati je prišlo v četrtek popoldne do strašne nesreče. 16letni Franc Brenko, sin delavske družine iz Virmaš v staroškoli občini je kljub prepovedi

stopil k spodnjim delom žage polnojarmenika, kar je postalo zanj usodno. Brččas je Brenk z obleko zadel ob jermen, ki je potem potegnil fanta za seboj in naprej do osišča transmisije, kjer ga je ubilo. Zadet je moral z glavo ob tla, mimo tega mu je odtrgalo roko in nogo, tako da so bile njegove poškodbe strašne. Vse se je zgodilo v nekaj sekundah. Strašna smrt pridnega mladeniča je zbudila splošno obžalovanje.

* **Ponarejeni petstotaki.** Po zadnjem litij-skem sejmu je prinesla neka stranka večji znesek denarja na litijsko pošto. Službojoča uradnica je osumila enega izmed petstotakov za nepravlega. Bankovec so pregledali in ugotovili, da je ponarejen. Krivi denar je dobila od neznanca neka natakarka. Uvedena je preiskava. Po najdbi krivega denarja v Litiji so našli nato nekaj ponarejenih bankovcev po 500 din tudi v drugih krajih Slovenije.

* **Hacetova pajdaša izročena sodišču.** Te dni sta bila izročena v mariborske sodne zapore Hacetova pajdaša in zaupnika v Mariboru 32 letni Stanislav Kalšek in 29 letni Ignac Plešič.

* **Grozno dejanje matere in hčerke.** Pred sodiščem v Celju so se zagovarjali 23letna Ana Korenova iz Trebč pri St. Petru pod Sv. gorami, njena 50letna mati Marija in 26letni sin posestnika Karel Domitrovič iz Zagaja. Ana je ljubimkovala z nekim 17letnim fantom in je zanosila. Dekle se je balo, da jo bosta zaradi tega njena strica odpodila iz hiše. Takoj po porodu sta sklenili z materjo, da se znebata otroka. Mati je nesla otroka v vlažno klet, ga zavila v staro obleko in potisnila v škafo, kjer se je dete zadušilo in umrlo. Še istega dne je mati zakopala trupelce v bližnem gozdu. Mati in hči sta pred sodniki priznali zločinsko dejanje. Sodišče je obsodilo Marijo Korenovo in njeno hčerko vsako na sedem let robijske.

* **Drug drugega sta ustrelila.** Delavca Peter Suščević in Gjuro Gavrančević iz okolice Prnjavora sta popivala v neki banjaluški gostilni. Ko sta bila že pijana, sta se sprla med seboj. Začela sta streljati drug na drugega in dobila vsak po štiri strele v prsi. Oba sta obležala mrtva.

* **Drzen roparski napad.** Na Volinjaku sta dva neznanca izvršila drzen rop v hišo najemnika Pavla Močilnika. Našla sta Močilnikovo svakinjo Jerico Robnikovo samo doma. Medtem ko jo je eden zadrževal v kuhinji, je drugi vdrl v sobo, si prisvojil njeno

ročno torbico, nato pa sta oba ne meneč se za krike okradene zbežala. V bližini hiše sta preiskala torbico in ker nista našla denarja, sta se vrnila nazaj. Eden je držal v roki odprt nož, drugi pa kol. Robnikova je hišo zaklenila in zbežala k sosedom po pomoč, razbojnika pa sta med tem vdrla vrata in celo stanovanje premetala. V postelji sta našla 450 din in s tem plenom ob prihodu sosedov pobegnili.

* **Skrivnostna smrt.** V svoji vili na Cirkevskem hribu pri Sv. Martinu je umrla nenadne smrti 89letna posestnica Elizabeta Radakovičeva, ki je bila nemška državljanka in žive vsi njeni sorodniki v Gradcu. Našli so jo ležati na tleh poleg postelje mrtvo. Mariborsko državno tožilstvo je odredilo raztelesenje.

* **Razkrinkana družba ponarejalcev petstotakov.** Pred dnevi so objavili hrvatski listi poročila o odkritju velike ponarejalske družbe v Zagrebu, pri kateri je bilo udeleženo več uglednih oseb. Zagrebška policija je v zvezi s tem odkrila še več sledov delovanja te zločinske tolpe. Ponarejeni petstotaki so se razpečevali razen v Zagrebu tudi po ostalih mestih naše države, a zadnje čase se je pojavilo več ponarejenih bankovcev tudi v Mariboru, Celju in Ptuj. Naši varnostni organi so že nekaj časa motrili življenjske prilike posestnika Franca Majcna v Radečah pri Zidanem mostu. Vse je kazalo, da mož pri svojih skromnih dohodkih ne more tako razkošno živeti, kakor je pač živel. Pa so orožniki te dni napravili pri njem hišno preiskavo, katere uspeh je bil kar neverjeten. Zaplenili so celo tiskarno za ponarejanje petstotakov, zalogo kemikalij, najmodernejših fotografskih aparatov, najfinejši papir za izdelovanje bankovcev, ki je bil že narezan s finim strojem ter pripravljen za tisk, a poleg tega tudi že mnogo ponarejenih bankovcev. Seveda je bila tiskarna opremljena z najmodernejšimi tehničnimi pripomočki. Na podlagi tega je bil Majcen takoj aretiran.

* **Smrtna nesreča nasilneža.** V Vidošičih pri Metliki gospodarji posestnik Gabrijel Klamfar, ki mu je nedavno umrla žena, s katero je imel sina Franca. Franc je štel 30 let. Prijateljsko razmerje med očetom in sinom pa se je zadnje čase skalilo, ker oče sinu ni hotel izročiti posestva. France si je očetovo ravnanje razlagal po svoje in je bil tudi prepričan, da stari Klamfar tako ovira

Henrik mu je prisrčno stisnil roko.

»Pozdravljen bodi, Janez! Dobro naj se ti godi pri vojakihi! Hvala ti za vse, kar si storil!«

Janez se je obrnil stran.

»Tudi vam vsem hvala!«

»Pogrešali te bomo, Janez. Jaz najbolj. Toda po dveh letih se boš spet vrnil k nam.«

S pobešeno glavo je stal Janez sredi izbe. Ničesar ni odgovoril. Hotel se je premagovati, toda težko je dihal in drhtel je.

»Če boš kaj potreboval, piši! Ali slišiš, Janez?«

Janez pa ni rekel niti besede. Bled je bil in med prsti je mečkal klobuk.

»Ali boš še kaj povedal, Janez?«

»Ne! — Iti moram! — Čas je. Pozdravljen, Henrik!«

»Pozdravljen, Janez!«

Ozrl se je. Na klopi ob peči je sedela Lenka in lupila krompir.

»Pozdravljena, Lenka!«

Dekle si je obrisala roko v predpasniku in mu jo ponudila:

»Zbogom, Janez!«

Ni ga pogledala. Tako je šel iz izbe in Henrik ga je spremil na dvorišče. Tam je že sedel stari oskrbnik na vozu in čakal.

Kmalu nato sta konja potegnili.

Pozdravljen, stari dom!

✱

Na vasi so imeli misijon. Več tujih duhovnikov je prišlo, pridigali so in ljudje so kar vrel v cerkev.

Stari frančiškan je govoril tudi o »pokliču« in takole končal:

»Bog je vsakemu človeku položil v srce

željo po poklicu. Če slišite njegov klic, ne zaprite svojega srca!«

Po tej pridigi sta se Lizika in njen oče med seboj pogovorila.

V zadnjem času je najbolj trpel Matija. Dobro je opazil izpremembo, ki jo je doživel Henrik. Videl je, kako se je mladi mož boril sam s seboj. Kako ni nikoli več stopil v Bercetovo hišo in zmerom iskal Lizikino družbo. Tako prijazen je bil z njo in pametni Matija je dobro vedel, da je Henrik iskal pot, možnost, da bi samega sebe premagal, da bi naposled, če bi se mu srce ogrelo za Liziko, vendar izpolnil Matijevo srčno željo.

In zdaj je Lizika nepričakovano nekega dne očeta prosila, naj jo pusti z doma in naj ji dovoli, da se preseli k teti v vas.

Matija je vedel, kaj to pomeni, in uklonil se je. Tihemu dekletu ni mogel ničesar več odreči.

Potem je prišel tih, otožen večer. Zunaj na vaških travnikih se je igral veter s suhim listjem, nosil ga je čez prah na cesti in spuščal v globoki, speči ribnik.

Lizika je gledala sinje oblake, ki so visele na nebu. Potem se je počasi obrnila.

»Oče, danes pojdem k spovedi. Vprašala bom.«

Matija ni ničesar rekel. Pripravljen je bil na te besede.

Obrnil se je stran in komaj še slišal, kaj mu je Lizika še enkrat pripovedovala o poklicu milosti, o ljubezni do bližnjega in o srčnem miru.

Naposled je samo rekel:

»V božjem imenu pojdi!«

Potem je tudi on šel — tja v jesen, čez

gola polja v rumeni gozd. Toda ko je nekaj časa potoval, se ga je polotila strašna tesnoba, žgoče hrepenenje po otroku in obrnil se je tja, kjer je bila ona.

Cerkev je bila temna. Samo večna luč je rdeče gorela pred oltarjem. Tu in tam je zažarela svečka na klopih, kjer so vaščani molili, velike sence so švigale čez stare slike ob stenah.

Matija Bernik je klečal v klopi in preživljal najtežje minute svojega življenja.

V kotu, v spovednici pri frančiškaneu je bila njegova Lizika in tam se je zdaj odločala njena in njegova usoda.

Kako počasi je tekla čas! Tako dolgo, tako dolgo je ni bilo nazaj. Seveda, njeno vprašanje je bilo težko.

Zdaj je prišla. Ozrl se je, — pogledal jo je, — vprašujoče — proseče.

Tiho se je nasmehnila in prikimala.

Potem je pokleknila pred sliko trpeče Ma-

rije.

Matija Bernik je skril obraz v dlane.

Zunaj so se oglašali večerni zvonovi.

✱

V veliki izbi Bukovnikovega doma je gorela luč. Henrik je sedel nad učno knjigo, Lenka pa je šivala. Nikogar drugega ni bilo.

Tedaj je stopil Matija Bernik v izbo. Lenka je vstala:

»Takoj ti bom prinesla večerjo, Matija!«

»Ni treba, Lenka! Ne bom jedel.«

Presenečeno ga je pogledala.

»Kaj je s teboj, Matija? Ali si bolan? Saj si bled kakor stena.«

»Ne, nisem bolan. Toda — nekaj se je zgodilo in z vama se moram o tem pomeniti.«

(Dalje)

njegovo ženitev. Zaradi tega je tudi očetu obljubil maščevanje. Te dni je sklenil obratovati z njim. Zgodaj zjutraj se je napil in razsajal po vasi. V podivjanosti je večkrat zasadi svoj nož v Križanega ob cesti in tudi razrezal Kristusov kip. Pri tem pa je kričal, da so dobrote tega sveta krivično razdeljene med ljudi. Sosedje so obvestili očeta, da mu je sin grozil. Iz strahu pred nasilnem je šel stari Klamfar spat v sosedno vas. Ker se drugo jutro ni upal sam domov, je poslal nekega sosedo gledat, kaj je s sinom. Sosed se je kmalu vrnil in povedal, da leži sin mrtev v hlevu. V pijanosti je namreč legel spat s cigareto v ustih in zanetil požar. Ogenj se sicer ni mogel razviti, pač pa se je France v silnem dimu zadušil.

* Pogosti napadi na avtomobile v čakovskem srezu. Te dni je bil izročen sodišču brezposelni delavec Franjo Korent, doma iz Pribislavca pri Čakovcu, ki je z revolverjem streljal na avtomobil, v katerem se je vozil neki trgovski potnik iz Varaždina. Napadalec so prijeli in bo strogo kaznovan.

* Za 150 postreljenih fazanov je dobil šest mesecev ječe. Pred malim senatom v Mariboru se je zagovarjal 40letni Martin Medved iz Sp. Jablancev pri Šikolah zaradi lovskih tatvin. Svoje lovišče je imel v občini Šikolah na Dravskem polju, ki ga ima v zakupu mariborski industrijec Hubert Lukman. Ta je na lovišče zelo pazil in je zlasti gojil fazane. Na te pa je spet imel posebno piko Medved. Streljal jih je in spravil v denar v Mariboru in drugih krajih. Samo lansko jesen je na ta način postrelil v šikolskem lovišču okrog 300 fazanov. Tako vsaj trdijo zakupniki in njegovi pazniki. Hodil je na lov ponoči, ko so fazani spali na drevesih. Imel je s seboj poleg puške še močno električno svetilko, s katero je osvetlil speče ptice na drevju, da je lahko potem točno pomeril. Naposled pa je prišla tudi njegova ura. Ko se je vračal z nočnega lova, je srečal orožniško patruljo in zdaj je prišel pred sodnika. Dobil je šest mesecev strogega zapor, častne pravice pa je izgubil za dve leti.

* Roganov pajdaš strahuje podeželje. Ob priliki zajetja Roganove zločinske družčine se je edino 28letnemu Francetu Knezu posrečilo, da se je rešil s pobegom preko meje. Podoba je, da je ta zloglasni Roganov pajdaš spet na delu. V Volinjaku pri Mežici sta

namreč drzna roparja pri belem dnevu z nožem v rokah ustrahovala Jerico Robnikovo, od katere sta zahtevala denar. Robnikova se je rešila z begom skozi zadna vrata. Oba roparja sta odnesla 450 din, ki sta jih našla v ročni torbici pod posteljo. Robnikova je natančno popisala oba roparja. Na podlagi njegovega popisa je sklepati, da je eden od obeh zloglasni France Knez. Za obema roparjema se vršijo poizvedbe.

* Velika tatvina mesa je bila izvršena pri Činžarju Jožetu v Armenškem. Pri njem sta se oglasila dva možaka, ki sta najbrž bližja domačina. Bilo jima je dobro znano, da je Činžar zaklal štiri debele svinje in da je imel vse meso in mast shranjeno v shrambi. Prišla sta z nahrbtnikom, pristavila lestvo in po njej splezala na podstrešje, od tam pa v shrambo, kjer sta bila prijetno presenečena. Našla sta preko 320 kg suhe slanin, kakih 400 kg suhega mesa, nad 150 kg čiste masti in 80 klobas. Ker sta imela premajhno posodo, je eden šel v hlev po koš. Ker pa ni sta mogla vseh dobrot zaradi teže odnesti, sta nekaj mesa skrila na Činžarjevem kozolcu v slami z namenom, da se naslednji večer vrneta. Res sta prišla nazaj in šla v slamo po skrito meso. Nemalo pa sta bila presenečena, ko sta namesto svinjskega mesa našla v slami domače orožnike in trškega stražnika. Zato sta se spustila v beg in izginila v noč.

* Uboj v Halozah. Pri posestniku Fridauerju v Paradižu v Halozah je bila zbrana vesela družina. Zadnja sta se vračala z zabave domov 24letni Jakob Koletnik in 20letni posestnikov sin Josip Potočnik. Pogovarjala sta se o tem in onem, malenkostna zadeva pa je dala Koletniku vzrok, da je potegnil iz žepa nož in napadel s njim Josipa Potočnika, ki se je zgrudil s nešteti ranami na tla in kmalu izdihnil. Za pobežim podivjancem Koletnikom poizvedujejo orožniki.

* Tatvina za praznike. Orožniški postaji v Gornji Radgoni se je posrečilo razkrinkati tatinsko družbo, ki se je bila hotela za velikonočne praznike dobro založiti z mastjo, svinjino in vinom. Posluževala se je temnih noči, ko so povsod trdno spali. Te dni ponoči se je zglasila ta tolpa na domu starih zakoncev Korošca Franca in Alojzije. Posestnikov na Ivanjševskem vrhu, kjer sta oba že trdno spala. Po tatvini se da sklepati, da so bile tatovom razmere na Koroščevem domu dobro znane. Tolpa je imela s seboj 16letne-

ga fanta, ki se je moral splaziti na streho ter skozi streho vdreti v hišo, nato pa odpreti vrata. V hiši se je postavil eden na stražo, drugi pa so odšli na delo in prebrskali vse prostore. Naložili in odnesli so s seboj vse posode masti, meso in klobase, nato pa vdrli še v kletne prostore, kjer so si naložili okrog 60 litrov držeč sodček vina. Vrednost ukradenega blaga znaša nad 3000 din. Gornjeradgonski orožniki so takoj uvedli preiskavo in nekaj osumljencev prijeli. Od aretiranih sta dva soudeležbo pri tatvini že priznala.

* 15letni fant zažgal sosedu hišo iz maščevanja. V Velikih Ravnih pri Novi Cerkvi je nastal v hiši posestnika Šipa Stefana ogenj, ki je zajel vso hišo. Zgoreli sta tudi dve kosi v hlevu pod hišo. Šipovih ob času požara ni bilo doma. Zena je v celjski bolnišnici, stari oče je odšel k maši v Novo Cerkev, posestnik Šip se je mudil v gozdu, kjer je sekal drva. Šip je bil zavarovan le za 2000 din. Orožniki so takoj osumili požara sina najbližjega Šipovega sosedu Kotnika Franca. Pri aretaciji je fant zanikal vsako krivdo, pozneje pa je priznal, da je zažgal hišo z vžgalico, katero je vtaknil v slamnato streho poslopja. Fant je storil iz sovraštva do svojega sosedu. Steje le 15 let.

* Ne kupujte vojaškega blaga! Te dni je sodnik-poedinec v Celju izrekel kar dve sodbi v zadevi nakupa vojaškega blaga. Prvi so prijeli pred sodnika oženjeni posestnik Simon iz okolice Gorij, dalje mesarski pomočnik redov Tone iz celjske okolice in samski delavec redov Velimir iz Celja. Vsi so 5. decembra lani ukradli iz podstrešja vojaške konjušnice na Rudnem polju 15 vreč ovsa v vrednosti 1575 dinarjev. Posestnik Simon sam pa je lani za januarja kupil od neznanega vojaka tri vojaške rjuhe, vojaške srajce in vojaški sviter v vrednosti 500 din. Za vse je plačal vojaku 20 din. Vsi so krivdo priznali in so bili obsojeni: Simon na en mesec zapor in na 600 din denarne kazni, Tone in Velimir pa vsak na en mesec zapor. — Posestnikov sin Janez iz Javorja pri Litiji je lani oktobra kupil od neznanega vojaka dve vojaški pelerini, hlače, pozneje decembra pa še tri vojaške odeje, konjske vajeti in vojaško čutaro. Zaradi nakupa eraričnih stvari je bil Janez obsojen na en mesec zapor in v plačilo 120 din denarne kazni ali pa še nadaljnjih 20 dni zapor. Pretekli teden je bila neka ženska obsojena na 1200 din denarne kazni, ker je kupila dve vojaški odeji za malenkostni znesek 50 din. Te

Prosto po Scottu:

CRNI BRATJE

KRIMINALNI ROMAN

18

»In vi upate, gospod Steele, da vam bom jaz pomagala do zveze z njim?« je potrto rekla Staplesova. »Verjemite mi, da niti ne slutim, kje je zdajle Moravec. Stone mi pa tega prav gotovo ne pove. Edina možnost bi bila, če bi ga po naključju kje srečala.«

Steele je zmajal z glavo. »Taka možnost, ki temelji samo na naključju, nam seveda nič ne koristi.«

»Res ne vem, kako ga naj najdete, ko ga tudi vsa policija ne more izslediti.«

»Našli ga bomo že«, je rekel Steele. »Toda pri tem nam je potrebna vaša pomoč. Njegov prepričevalni glas je povzročil, da je posorno prisluhnila. Seveda vam hočem pomagati, če še drži vaša obljuba. Toda kakšna bo moja pomoč?« Steele jo je odločno pogledal, nato pa odgovoril: »Tu je telefon.«

»Telefon! Ali se šaljete? Kaj hočete s telefonom?«

»Telefon skriva neslutene možnosti, gospodična Staplesova.«

Nekaj trenutkov pozneje je Doroteja Staplesova telefonirala, medtem ko je Malcolm Steele tesno ob njej držal svinčnik v rokah in pisal.

Malo pred poldnevom sledeče sobote je prišlo na pošto predal 381 sedmega poštnega urada pismo, naslovljeno na Thomasa Busha. Dve uri pozneje je Stone izročil pismo prijatelju Moravcu. Moravec je pismo hlastno odprl.

Pismo je bilo pisano s pisalnim strojem in se je glasilo:

Dragi gospod Moravec!

Vaše pismo nas je presenetilo. Seveda nas še danes zanima tisti ladijski tovor, ki je izginil. Toda preden se začnemo z vami pogajati, moramo biti prepričani, da so vaši nameni iskreni.

Ne vi in ne mi ne želimo, da bi prišli nam ali vam na sled. V vašo in našo korist je skrajno previdno postopanje. Prepričani smo, da ste medtem še sami spoznali, da je bil svoječasni naš postopek proti vam neogiben, ker je bila naša varnost odvisna od tega. Dalje smo uverjeni, da se zaradi tega ne vdajate mislim, kako bi nam vrnilo milo za drago.

Tokrat vam hočemo res pomagati, a zavarovati se hočemo proti temu, če bi nas vi hoteli prevarati. Potrebno je, da se z vami osebno pogovorimo. Druge poti ni. V to svrhu se morate izjaviti za pripravljenega, da pridete v našo osrednjo pisarno, ki je v hiši enega izmed naših članov. Razume se, da vam tega kraja ne moremo natančneje opisati. Če ste zadovoljni z našim predlogom, da pridete k nam, pride avto po vas na določeni prostor.

Ostali boste v naši osrednji pisarni, dokler se ne prepričamo o točnosti vaših navedb glede ladijskega tovara. Vaša za-

deva glede potnega lista za tujino bo medtem rešena. Ko najdemo ladijski tovor, bomo vse preskrbeli za vas. Odgovorite nam takoj, če se hočete pod temi pogoji pogajati z nami. Takoj nato vas pisмено obvestimo, kam pride avto po vas.

John Crane

»No, kaj pa zdaj?« je vprašal Stone. »Ali hočeš to tvegati?«

»Da, Walter.«

»Kdaj jim boš odgovoril?«

»Zdaj«, je menil Moravec kratko. »Odgovor boš spet ti ponesel na pošto, Walter.«

Moravčovo pismo je bilo zelo kratko. Glasilo se je:

»Sprejem vaše pogoje in vas prosim, da mi javite kraj, kamor naj pridem.«

Stone je vzel pismo, da ga nese na pošto. Oblekel je plašč. »Sicer pa, dragi Rihard, gospodična Staplesova me je danes dopoldne telefonski že drugič klicala. Rekla mi je, da mora za vsako ceno govoriti s teboj.«

»Tako? Žal mi je, da je to nemogoče.«

»Veš, kaj«, je nadaljeval Stone, »čudim se ji. Davi je bila tako strašno resna. Mislim, da ji je Malcolm Steele vse povedal, kar se tiče tebe.«

»Kaj praviš?« je menil Moravec in stopil bliže k Stoneu.

»Pa še nekaj je rekla. Povedala je, da ji je Malcolm Steele govoril o neki možnosti pomoči za tebe. Celo besedo ji je dal, da taka možnost obstoji. Staplesova te zelo prosi, da jo nocoj pokličeš na njenem domu.«

»Ali res?« je zamrmral Moravec.

»Stori tako, Rihard. Prepričan sem, da ji lahko zaupaš.«

»Mogoče...«

zgodbe zapišemo v svarilo vsem ljudem, naj nikar ne kupujejo vojaškega blaga, ker bodo izrečene še hujše kazni.

* Prijeti ponarejalci 500-dinarških ban-

kovcev. Zagrebška policija je prišla na sled ponarejalcem 500-dinarških bankovcev. Več ljudi je bilo aretirano, vendar pa policija zaenkrat ne izda njihovih imen.

Novi način povečanja pridelka turščice

Prav gotovo spada turščica med najkoristnejše vrste naših poljskih pridelkov, saj nam da tečno moko za kruh in žgance ter služi za krmo živini, zlasti za pisanje svinj. Mimo tega pa nam da še turščevo, ki jo živina prav rada in s pridom žre pozimi. Res je pa tudi, da nismo posvečali turščici tiste pažnje, ki ji pritiče zaradi njene velike koristnosti. Upravičeno je naš zaslužni kmetijski strokovnjak g. Franc Goričan že ponovno potožil v našem odličnem kmetijskem listu »Kmetovalcu«, da je naša domača turščica zelo slaba. Zaman tudi povprašuje, kje bi dobil njeno priznano (selekcioniрано) seme. Vsi soglašamo z njim, da bi vsak rad utrpel nekaj kovačev za boljše seme.

Drugod niso tako nebržni v tem pogledu, kar nam priča zlasti češki zglede, kjer so po vojni vzgojili štiri odlične turščične sorte, izmed katerih da »Faryš Budimsky« celo 20 metrskih stotov na oral, medtem ko pri nas ne pridelamo niti polovice tega. Predlanskim in lani so se vršili poizkusi za uvedene te sorte tudi pri nas. Dveletne izkušnje so prav povoljne in bo drugo leto že na razpolago precej izbranega semenskega blaga. Kakor je važno dobro seme za obilen pridelek, pa vendar ni seme vse, temveč moremo doseči večje donose tudi z domačim semenom, če upoštevamo nova dognanja kmetijske vede. O teh naj zapišemo najvažnejše.

Pri nas sadimo turščico po večini pod malo motiko tako, da pride zrno največ 5 cm pod zemljo. So pa še stari gospodarji, ki sadijo seme za brazdo 10 do 15 cm globoke in se prav pohvalijo s pridelki. Primerjalni poizkusi odličnih znanstvenikov so jim dali prav, saj se je izkazalo, da vrže v lahkih in srednje težkih tleh za brazdo sajena turščica do 40 odstotkov več pridelka kakor pod motiko plitvo sajena. Toda tukaj ni po-

memben le mnogo večji pridelek, temveč nam saditev za brazdo nudi še druge ugodnosti. Prvič lahko njivo še 14 dni po setvi pobranamo in tako zatremo že vzklili plevel in si olajšamo okopavanje. Ker potrebuje turščica skoro tri tedne, preden pribode iz te globine na svetlo, se nam ni treba bati, da nam jo posmodijo ledenjaki. Zato jo lahko brez skrbi sadimo že v zadnjem tednu aprila, da v jeseni prej dozori. Korenine pridejo pri globoki setvi globlje in so močnejše. Zato rastlina ne trpi toliko od suše in stoji tako trdno, da je ni treba obsipati. Kakor rečeno ta način setve ni za težko zemljo, ker bi rastlinice ne predrle debele plasti.

Za vsako zemljo in lego, da je le dobro gnojena, pa je možno povečanje pridelka za 50 in še več odstotkov z namakanjem semen v umetnih rastlinah, o čemer smo že večkrat pisali. Naravnost srečni smo, da imamo v domačem sredstvu fitodin takošno sredstvo, ki nam za prav majhen denar znatno poveča pridelek in nam poleg tega naredi turščico odpornejšo proti suši in boleznim. Mimo tega pa dozori kvašena setev za dobrih 10 dni prej. Globoko setev in kvašenje semen s fitodinom lahko združimo in dosežemo tako takšne donose, da nam bodo v obilni meri povrnili trud in zmanjšali tveganost kmetovanja ter nam zagotovili naš vsakdanji kruh.

Drugi način povečanja turščičinega pridelka je uporaba zelenega gnojenja. Že stare ameriške izkušnje vedo, da zahteva turščica predvsem humus (spahline) v tleh. Ta ji da ne le potreben živež, temveč zbira vlago v zemlji, prispeva k potrebnemu samozagrevanju tal, vzdržuje brazdo v zrahljanem stanju ter štedi potrebno obdelovalno moč. Kjer ni dovolj hlevskega gnoja, se lahko nadomesti z zelenim gnojenjem, kar

je bila že navada pri gojenju turščice v njeni pradomovini. Slovaški kmetijski strokovnjaki so z mnogimi poizkusi dognali, da je prav rdeča detelja ali inkarnatka najboljša detelja za suhe kraje. Pokazalo se je, da je inkarnatka ne le najboljše zeleno gnojilo za okopavanje, temveč tudi za turščico. Ti poizkusi so nedvomno dokazali, da more izmed vseh rastlin, uporabljenih za zeleno gnojenje, inkarnatka tako v koreninah kakor v nadzemskih delih zbrati največ lahko prebavljivega dušika. En kilogram dušika iz podorane inkarnatke je zvišal donos turščičinega zrnja za 22 kilogramov; to znači, da je pri razmerno ceneni setvi inkarnatke le-ta najugodnejša bilka za zeleno gnojenje turščice. Pri nas seveda mali kmet pokosi inkarnatko in podorje le strnišča, toda celo podoranje inkarnatkega strnišča zviša pridelek za štiri metrske stote na oralu, saj da vsak kilogram dušika iz deteljnega strnišča 23 kg zrnja. Vse to kaže, da je inkarnatka v krajih s suhim podnebjem in primanjkujočim hlevskim gnojem najboljši pripomoček za zvišanje turščičinega pridelka.

Še en način povečanja turščičinega pridelka je zadnja leta v preizkušnji. Ameriški strokovnjaki so pred dobrimi 10 leti dognali, da vržejo nekatere turščične vrste, če jih med seboj oženimo (križamo), v prvem rodu takšne potomce, da dajo za 50 in več odstotkov večje pridelke kakor starši. Zadržanja leta so se mnogi strokovnjaki, med njimi tudi naš ožji rojak dr. Alojz Tavčar, profesor na kmetijski visoki šoli v Zagrebu, prav z uspehom oprijeli teh izsledkov in jih preizkusili ter izpopolnili. Tudi med domačimi sortami smo našli zelo dobre plemenjake in bo v nekaj letih dovolj takega izboljšane semena na razpolago.

Iz vsega tega vidimo, da se že danes da naš turščični pridelek s prav malenkostnimi stroški dvigniti in da skrbijo naši strokovnjaki, da kolikor mogoče povečajo pridelke naše grude.

V VIŠJI DEKLIŠKI ŠOLI

Profesor: »Povedati vam moram, da računati sploh ne znate.«

Dijakinja: »Nič ne de, gospod profesor, saj se nameravam omožiti tako, kakor se je moja mati, da mi ne bo treba računati...«

»Toda pazi«, je zaskrbelo Stonea.

»Da, da«, ga je prekinil Moravec. »Ne bom po telefonu govoril z njo več kakor pet minut. Vem, da mi Staplesova želi le dobro, toda moja usoda je odvisna od moje previdnosti... Torej jutri na svidenje, Walter.«

»Gospod George Caldwell, gospod George Caldwell, telefon vas kliče!«

Jasni glas mladega hotelskega strežnika je zvenel po veži hotela »Brewsterja«. S fotelja je vstal George Caldwell. Bil je velik in močan mož, odlično oblečen. V tem odličnem tujcu, ki je, kakor je zapisal v prijavnici, prišel zavoljo trgovinskih poslov iz Montreala, ne bi bil pač nihče spoznal preganjanega jetnika, pobeglega iz Charlestowna. Nikomur ne bi bilo padlo na um, da bi bil spravljal tega resnega moža v zvezo z gospodom Walterjem Coleom iz hotela »Astorja« ali pa z gospodom Winfieldom Clydeom, ki se je šele pred kratkim po hudi bolezni malo opomogel v panzi-
onu Andersonu.

Stopil je v telefonsko celico in vzel slušalko v roko. »Tu govori George Caldwell.«

»Hvala Bogu!« je odgovoril v telefon Walter Stone. »Ne veš, kako mi je odleglo. Strašno sem se bal zate.«

»Žal mi je, a ni šlo drugače. Kdaj si dognal, da sem zapustil prejšnje bivališče?«

»Včeraj sem bil tam in izvedel, da si odpotoval. Lahko si predstavljáš, kako razburjen sem bil, dokler ni prispelo sporočilo od tebe. Priznati pa ti moram, da najprej nisem niti vedel, da je bilo pismo tvoje. Šele pozneje sem začel misliti, da bi lahko bil ti odpošiljatelj pisma. Nato pa sem takoj po najnem dogovorjenem ključu zbral iz tvojega pisma zloge v besede. Vem, da sem bil ne-

umen, ker mi ni takoj padlo na um, da je pismo tvoje. Zato se ti tako pozno oglašam. Ali je s tem kaj zamujeno?«

»Ne, ne.«

»No, hvala Bogu. Pa zakaj si to napravil?«

»Ne morem ti to tako natančno obrazložiti. Čutil sem takšno potrebo... Ali je pismo z odgovorom prišlo?«

»Da. Zato sem te zdaj poklical. Pred kakšnimi dvajsetimi minutami sem ga dobil v poštнем predalu.«

»Ali ga lahko prineseš sem?«

»Če misliš, da sem varen pred policijo.«

»Pazi, da te ne bo nihče zasledoval.«

»Se lahko zaneseš name. V treh četrtih ure bom pri tebi.«

Še prej kakor v napovedanem času je sedel Walter Stone nasproti prijatelju Rihardu Moravcu in ga spraševal po vzrokih, ki so ga dovedli do tega, da je spet spremenil ime in bivališče. Moravec mu je skušal to pojasniti: »Vem, da se ti bo skoraj smešno zdelo to, kar ti bom povedal. Nisem mogel drugače storiti. Ko sem po telefonu govoril z Dorotejo Staplesovo, me je naenkrat popadel močan občutek strahu. Nisem se mogel ubraniti misli, da sem pod policijskim nadzorstvom... Torej, Walter, ali si prinesel pismo?«

»Da, tu je.«

Tudi to pismo je bilo naslovljeno na Thomasa Busha. Glasilo se je:

»Dragi gospod Moravec!

Ker ste torej zadovoljni z našimi pogoji, sprejememo vaš predlog. Izrečno vas pa še enkrat svarimo, da se niti malo ne smete igrati z našim zaupanjem.

Vzemite na znanje tole: Jutri v četrtek zvečer ob devetih se pripelje naš

avto po vas. Za natančni kraj sestanka in za znak, po katerem boste spoznali našega odposlanca boste izvedeli šele malo prej Popoldne proti 18. uri bo v vašem poštнем predalu pismo s točnimi navodili. Mislimo, da ni potrebno ponovno svarilo, kakšne posledice ima lahko za vas, če bomo opazili, da bo kdo od policije opazoval kraj sestanka in če bo nato kakšen avto zasledoval naše vozilo.

Sporočite nam takoj natančen opis obleke, ki jo boste imeli jutri na sebi.

Z odličnim spoštovanjem

John Crane.«

Moravčeva prva misel je bila, da je takoj raztrgal pismo. Nato pa je sedel za pisalno mizo in začel pisati odgovor. Ko je bil že skoraj gotov, ga je prekinil Stone.

»Rihard, pravkar premišljam.«

Moravec se je obrnil k njemu. »Kaj?«

Stone je okleval. Ni se mogel odločiti, da bi spravljal prijatelja v nov strah.

»Saj ni nič«, je menil Stone naposled. »Res ni nič.«

»Kar povej, Walter, kaj misliš. Mirno povej.«

»Najbrž to ni tako pomembno. Suče se okoli pisma, ki sem ti ga pravkar dal. Ko sem vzel pismo iz predala, sem gotovo dobro pazil na to, da me ni nihče videl. Toda na poti na pošto nisem bil gledal na ljudi. Dobro bi bilo, če bi bil to storil. Ni izključeno, da bo policija dala opazovati poštni predal 381. In če pride pismo, v katerem bo naveden kraj sestanka, kaj bo potem?«

Moravec se je ugriznil v ustnice. »Res je, Walter! Če me ne bi bil spomnil na to, bi se lahko zgodilo kaj zlega.«

Popotnikova torba

Gospodarska poslopja treh posestnikov zgorela

Konjice, marca. Huda nesreča je zadela tri posestnike na Tepanjskem vrhu pri Konjicah. Požar je upepelil gospodarska poslopja posestnikom Francu Faktorju, Alojzu Videčniku in Antonu Sircu. Ogenj je nastal pri Faktorju v gospodarskem poslopiju sredi noči in se je zaradi močnega vetra hitro razširil na sosedna poslopja. V poslopijih je zgorelo mnogo svinj, kokoši, kmetijskega orodja, vozov, žita, sena, slame, obleke in drugega. Gasit so prihiteli konjiški gasilci z motorno brizgalno.

Najhuje je prizadet Anton Sirc, ki ima za okrog 50.000 din škode. Faktor je oškodovan za kakih 30.000 din in Videčnik za kakih 10 tisoč dinarjev. Vsi trije so bili nezadostno zavarovani. Sircveo gospodarsko poslopje je bilo skoraj še novo.

Vse kaže, da je bil ogenj zaneten. Sum je padel na nekega možaka, ki so ga očniki že aretirali.

Živa je zgorela

Krško, marca. Vinorodne gorice pri Krškem so bile v nedavni noči priča strašne borbe med življenjem in smrtjo komaj 36letne brezposelne žilvilje Milke Perkovičeve.

Ko je prišla dan po usodni noči v svoj vinograd Marija Grozdetova, mati Perkovičeve, je opazila, da se je iz zidanice močno kadilo. Misleč, da nčerka kuha, je stopila k vratom in vprašala: »Milka kaj oa delaš?« Toda vrata so bila zaklenjena in odgovora ni bilo. Vsa prestrašena je poklicala sosedo. Ko so vlomili vrata, so buhnili plameni vanjo.

Komaj so ogenj pogasili in se je dim razkadi, se jim je pokazal grozen prizor. Na tleh je ležalo ožgano žensko truplo. Mati je takoj spoznala svojo hčer, ki je bila že mrtva. Ker so nekateri znaki kazali na umor, so pustili vse na mestu in obvestili o tem oblastva, ki so takoj uvedla preiskavo. Razte-

lesenje rajnike je potrdilo, da je Perkovičeva zgorela pri živem telesu.

Kakor so izpovedale nekatere priče, je nesrečnica usodnega večera popila nekaj litrov vina in je morala biti čisto pijana. Ko je legla na svoje ležišče na tleh, si je gotovo prižgala cigareto, katere ogorek je povzročil ogenj in tudi njeno smrt. Možno pa je tudi, da je Perkovičeva izvršila tako grozen samomor, ker je bila že večkrat izjavila, da se je naveličala življenja in da si ga lo končala. Bila je neozdravljivo bolna in je zraven živela še v skrajni bedi. Zapušča komaj 12letno hčerko Milko. Njen mož je šel kakšna dva dni prej v Maribor.

Nepoiasnjen roparski umor

Ljubljana, marca. Nedavno so našli v jami za peso na Kregarjevi njivi v Klečah truplo neznanega mladeniča. Na kraj najdbe je bil pozvan tudi policijski fotograf. Pa so mrtveca na policiji sami kmalu spoznali. Mrtvec je imel sicer že močno razjeđen obraz, vendar se je policijski fotograf spomnil nekaterih podobnosti s 25letnim bivšim ključavničarskim pomočnikom Hribernikom iz Horjula, ki ga je fotografiral v decembru lani, ko je bil osum-

ljen neke tatvine v Horjulu. Policija je o tem obvestila ježenske orožnike, ti pa so nadaljevali poizvedbe v Horjulu in res ugotovili, da so Hribernika pogrešali že več mesecev.

Iz Horjula je prišla Hribernikova sestra in res spoznala v mrtvecu svojega brata. Polkojni Anton Hribernik je bil izučen ključavničar. Pred leti je v delavnici doživel nesrečo. Zastrupil si je levo roko, ki so mu je morali kasneje odrezati pod komolcem. Hribernik je zaradi te nesreče naperil proti mostru tožbo in sodišče mu je prisodilo nekaj nad 18.000 din. Kot invalid seveda ni mogel več izvrševati ključavničarsko obrt, zato se je pridružil tihotapcem in prodajal po deželi saharin in drugo tihotapsko blago. Imel je precej denarja, ki ga je rad posojal. Zadnji čas pred umorom je stanoval v Rožni dolini. Ker je bil vedno v družbi tihotapcev, ni izključeno, da je eden izmed njih izvohal pri njem denar in ga izvalil v Kleče, kjer ga je umoril.

Sprva so domnevali, da bi utegnil biti tudi Hribernik Hacetova žrtev, saj je bil Hacc znan z vsemi tihotapci. Domneva pa najbrž ne bo držala, ker bi bil Hacc svojo žrtev najbrž ustrelil, Hribernik pa je bil zavratno udarjen s tolim predmetom. Oblastva poizveduje, s kom je Hribernik zadnje čase občeval.

Pege na solncu so motile brzojavni in radijski promet

V zadnjih dneh so bile velike motnje v vsem telefonskem, brzojavnem in brezžičnem prometu v Zedinjenih državah in na Severnem Atlantskem morju. Tudi iz Londona in Srednje Evrope poročajo o takih motnjah.

Kakor se je ugotovilo, je motnje pripisati močnim sončnim pegam, spričo katerih je nastal tudi v južnejših krajih močan severni sij. Severni sij je bilo opaziti v Chicagu, v Zedinjenih državah, v severni Angliji, v Budimpešti, v naših krajih zlasti na Hivaškem in v raznih drugih krajih. Posebno hude so bile motnje na kratkih radijskih valovih v noči na 25. t. m. med 21. in 22. uro.

Kakor znano se je tudi lani pojavil severni

(pon. 11) sij v vsej Srednji Evropi. Takrat je zbudila veliko pozornost. Tudi tedaj so bile motnje v telefonskem, brezžičnem in radijskem prometu. Zaradi motenj, ki so jih zdaj povzročile sončne pege, je zaostalo samo v Zedinjenih državah nad en milijon velikonočnih brzojavk, ki jih niso mogli pravočasno oddati.

Zakaj so na soncu tako nenadno nastale silne pege, nam bodo pač še skušali pojasniti zvezdoslovci. Kakor smo že svoječasno pisali, so pege na soncu izbljuvi nekakih sončnih ognjenikov. Seveda si težavno predstavljamo, kako strahoten mora biti tak izbljuv.

»Kaj je treba storiti?«

»Vzel bom v najem nov poštni predal in bom družbi to sporočil.«

»Res je škoda, da si pismo že napisal.«

»Nič ne de. Bom se pripisal, naj mi pošljejo odgovor na drugi poštni predal. Walter, pojdi zdaj in najmi poštni predal na poštнем uradu, ki je nekaj prečnih cest oddaljen od tod. Vzem ga v najem pod kakršnim koli imenom.«

Nekaj minut pozneje je vzel Walter Stone v najem poštni predal 707 pod imenom Andrew Brown. Zadovoljen je ugotovil, da ga ni nihče opazoval.

Izjemno majhnega moža z velikimi naočniki, ki je s hrbotom obrnjen proti njemu stal ob nekem pultu, ni bilo človeka v poštнем prostoru. Po dvajsetih minutah je bil Stone spet pri Moravcu.

»Ne moreva biti dovolj pazljiva«, je menil Moravec. »Le pomisli, kako pretirano previdni so Walkerjevi ljudje.«

Nato je pripisal opombo glede predala in zaprl pismo.

»Ura je šele deset«, je menil, ko je vstal. »Popoldne bodo pismo že imeli, če je njihova osrednja pisarna kje v mestu. To pa je skoraj gotovo.«

Stone se je ponudil, da ponese pismo na pošto. Na pošti pa ni opazil, da je stal za njim pred lino za prodajo znamk močje z velikimi naočniki in ga skrivaj motril.

Moravčeva soba ni bila zaklenjena, ko se je Stone vrnil. Prijatelj je stal pri oknu in na videz njegovega povratka ni opazil. Stone se je srce skrčilo, ko je zagledal čuden izraz na prijateljevem obrazu in v njegovih očeh, strmečih v požarni zid, stoječ na drugi strani. Ta izraz je izdajal krutost in žival-

sko napenjanje po krvi.

»Richard!« je zasopihal Stone. »Kaj se je zgodilo?«

Počasi se je Moravec obrnil k njemu. Njegove spačene poteze so se spet zgladile. Smehljal se je zagonetno.

»Walter, ločiti se bova morala. Ne smem te več zapletati v to zgodbo. Kratko malo ne smem...«

»Richard...«

»Mora biti tako, Walter. Pa če te moram k temu prisiliti.«

Stone je stopil k njemu in mu položil roko na ramo.

»Veš dobro, da ni na svetu reči, ki bi me mogla odvrniti od tebe.«

Moravec ni takoj odgovoril.

»Je nekaj takega«, je nato odvrnil. »Zdaj ti bom povedal, kakšen je moj smoter.«

»Smoter? Pa saj ga poznam...«

Moravec je lažno zmajal z glavo. »Ničesar ne veš. Če bi se mi tudi posrečilo pobegniti iz države, pač moj glavni smoter ne bi bil dosežen. Kaj misliš, da hočem zmeraj ostati preganjan kaznjene, izobčenec iz človeške družbe, za čigar izsleditev je razpisana nagrada in kateremu stalno grozi smrt na električnem stolu?«

»Richard, ti se torej nočeš z njimi pogajati?«

Moravec se je suho zasmel. »Z njimi naj se pogajam? Ali misliš, da jim sploh zaupam? Oni zanesljivo ne bodo držali besede.« Sedel je na stol. »Pogajati se z njimi nimam za kaj. Ladijskega tovara sploh ni več. Da, vem sicer, kje je, toda ne morem jim ga več ponuditi. Tovor je osemdeset metrov globoko v morju.«

Stone je prepaden zajecjal: »Richard, Richard...«

Moravec je stopil tesno k prijatelju. Spet se je začelo v njegovih očeh grozeče bliskati. Njegov glas je postal kričav.

»Kmalu bom dosegel svoj smoter, kmalu bom našel Walkerja.« Zdaj je začel hripavo šepetati: »... nato ga bom, Bog mi je priča, Walter, nato ga bom s temile rokami zadavil!«

Bilo je pozno popoldne. V mračni, tihi hiši v predmestju so bili črni bratje polnoštevilno zbrani.

Merrivale je gledal pismo, ki je ležalo na mizi pred njim.

»Naš prijatelj Moravec«, je naposled menil Merrivale, je zelo moder in daljnoviden mož!«

»S tem potrjuješ moje prepričanje, ki sem ga bil nekega večera izrazil«, je zagodrnjal Viljem Garson posmehljivo.

»Glede tega ti nisem takrat prav nič nasprotoval, Viljem. Pa saj to ni prvič, da imamo opravka s tako prebrisanim možem. Toliko torej za uvod, zdaj naj vam pa preberem njegovo pismo:«

»Dragi gospodje! Sprejemem vašo ponudbo in vam zagotavljam, da bom skrajno previden. Oblečen bom v črasto obleko iz angleškega sukna, temnorjav površnik, rjave rokavice, rjav klobuk in temnorjave čevlje. Razen tega bom nosil naočnike. Pričakujem navedbe kraja za sestanek. S spoštovanjem Richard Moravec.«

Merrivale je nehal brati. »Zdaj sledi zanimiv pripis, ki priča, kako prebrisan je mož. Spremenil je namreč svoj poštni predal. Reč bo policiji težavno prijeti tega moža.«

»Hm«, je zakrutil Garson. »V tem pa res ni nič tako pretkanega. Kdaj nameravaš odgovoriti na pismo?« (Dalje)

RADIO

LJUBLJANA

od 31. marca do 6. aprila.

Nedelja, 31. marca.

8: Jutnji pozdrav (plošče). — 8.15: Veseli godci. — 9: Napovedi, poročila. — 9.45: Verski govor (dr. Ignacij Lenček). — 10: Komorna glasba (plošče). — 10.15: Nedeljski koncert radijskega orkestra. — 11.45: Slovenski vokalni kvintet. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Koncert lahke glasbe: Cimermanov kvartet in plošče. — 16.30: Kotiček za dijake. — 17: Kmetijska ura: Nekaj o gozdni saditvi (prof. Mirko Šušteršič). — 17.30: Koncert zbora Delavskega glasbenega društva. — 18.15: Razgibani zvoki (plošče). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Pogozdovanje Šumadije (inž. Vasko Levič iz Beograda). — 19.40: Objave. — 20: Velikonočne pesmi bo pel cerkveni pevski zbor z Viča. — 20.45: Koncert radijskega orkestra. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Orglice in harmonika (Petan in Stanko).

Ponedeljek, 1. aprila.

7: Jutnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Vesele plošče. — 12: Zakaj veselji bi ne peli (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 18: Zdravstveno predavanje: Strogost v vzgoji (dr. Breclj). — 18.20: Citraške točke (plošče). — 18.40: Mesčni slovstveni pregled (prof. Fran Vodnik). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.45: Več manire — pa brez zamere (višji svetnik Fr

Govekar). — 20: Mirko Ljubič: Gospod Zmota v zmoti. Prvoaprilska šala (izvajali bodo člani radijske igralske družine). — 20.30: Vsem v veselje: Radijski orkester in Jožek in Ježek. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Za ples (plošče).

Torek, 2. aprila: 7: Jutnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Vesele plošče. — 11: Šolska ura: Živalstvo v naših vodah (g. prof. Rafael Bačar). — 12: Po domače (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 18: Radijski orkester. — 18.40: Čiščenje — bistvo religije (Fran Terseglav). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.50: Gospodarska poročila in nasveti (Drago Potočnik). — 20: Akademski pevski kvintet. — 20.45: Radijski orkester. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Harmoniko bo igral Edvard Kovač.

Sreda, 3. aprila: 7: Napovedi, poročila. — 7.15: Vesele plošče. — 12: Fjodor Šaljapin poje (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Slavniki orkestri in dirigenti (plošče). — 14: Poročila. — 18: Mladinska ura: Kaj prihaja na ljubljanski trg. Iz mestnega urada za pregled živil (inž. Albin Nerina). — 18.40: Delavska ura: Kako zaposliti slovenskega človeka (Rudolf Smeru). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.50: Uvod v prenos. — 20: Prenos iz ljubljanske opere (v prvem odmoru glasbeno predavanje ravnatelja Ukmarja, v drugem odmoru napovedi, poročila).

Četrtek, 4. aprila: 7: Jutnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Vesele plošče. — 12: Pisan drobšč (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Šramel »Štirje fantje«. — 14: Poročila. — 18: Radijski orkester. — 18.40: Slovenščina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič). — 19: Napo-

vedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.50: Deset minut zabave. — 20: Pevski zbor »Slavec«. — 20.45: Reproduciran koncert simfonične glasbe. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

Petek, 5. aprila: 7: Jutnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Vesele plošče. — 11: Šolska ura: Kramljanje z mladino (Zor). — 12: Slovenski odmevi (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 18: Ženska ura: Delo slovenske žene za narod (Mira Engelmannova). — 18.20: Pariške pesmice (plošče). — 18.40: Francoščina (dr. Stanko Leben). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.50: O Kureščku (Štefan Farkaš). — 20: Prenos iz Beograda: Simfonični koncert (skladbe Grinskega). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Samospevi in dvospevi (Dragica Sokova in Štefka Korenčanova s spremljevanjem klavirja prof. Pavel Šivic).

Sobota, 6. aprila: 7: Jutnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Vesele plošče. — 12: Pisana zmes (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Pisana zmes plošč. — 14: Poročila. — 17: Otroška ura: a) Slovenske pripovedke in pravljice (brala bo Boltar-Ukmarjeva). b) Pavliha na Turškem. Lutkovna igra v treh dejanjih (priredil Niko Kuret). — 17.50: Pregled sporeda. — 18: Radijski orkester. — 18.40: Samopomoč ob letalskih napadih v okviru hišne zaščite (inž. Franc Dolenc). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 20: Zunanje politični pregled (dr. Alojzij Kuhar). — 20.30: Oprostite, velecenjeni... En dan iz življenja kronskega upokojenca Peregrina Pajka (sodelovali bodo člani radijske igralske družine, Jožek in Ježek, plošče). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

Ženske živijo

dalje časa ko moški

Ženske so sicer spol, kajti zanesljivo je, da ženske ne morejo razviti toliko telesnih sil kakor moški. Toda v eni reči so močnejši spol. Moč in slabost se namreč ne kaže samo v izrazito telesnem udejstvovanju, temveč tudi v odpornosti proti raznim boleznim, torej v življenjski sili. Če raziskujemo to vprašanje s tega stališča, pridemo do presenetljivih zaključkov.

V znameniti bolnišnici v Zedinjenih državah so preučili v tem smislu nad 300.000 bolnikov. Raziskavanja so pokazala, da se skoro vse bolezni, predvsem bolezni prebavil, pojavljajo pri moških pogostejše kakor pri ženskah. Rane v želodcu, rak v ustih, na ustnicah, v grlu in v črevesju, bolezni jeter so pretežno moške bolezni. Edina izjema je

obolenje žolčnika. Pri ženskah se pojavlja pogosto obolenje žolča. K boleznim, ki pogostejše napadajo moške, je treba prištevati tudi pljučnico, naduho in poapnenje žil. Znano je, da moški, ki trpe za srčnimi boleznimi ali poapnenjem žil, umirajo pogosto bolj naglo kakor ženske, ki bolehaajo za istimi boleznimi. Nadalje so zdravniki ugotovili, da moški trpe pogostejše zaradi gnitja ali vnetja kosti.

Na podlagi raziskovanj v 300.000 primerih obolenj so ugotovili, da je povprečna starost pri moških znatno nižja, kakor pri ženskah. Podatki pravijo, da lahko pričakuje moški, ko se rodi, da bo živel skoro 60 let, deklici pa je prisojeno doživeti za tri leta višjo starost.

senčnatem in vlažnem delu botaničnega vrta okrog 20 metrov dolgo in nekaj metrov široko čajno plantažo. Čajni grmiči so dobro prestali tudi letošnjo izredno ostro zimo. Lističev sicer ni mogoče obirati vsak mesec kakor na kitajskih in indijskih čajnih grmičih, toda v Italiji pridelani čaj baje prav nič ne zaostaja za tujim.

× Velikonočni nagovor poveljarja katoliške cerkve. Na velikonočno nedeljo je imel sv. oče v cerkvi sv. Petra v Rimu svečano mašo, po kateri je imel nagovor na vernike. Med drugim je dejal: »Sloga med narodi je uničena, svečano dane besede so pogažene, sklenjene pogodbe so ali enostransko spremenjene ali pa prekršene. Vse sile so samo v službi vojne. Kar bi moglo služiti splošnemu blagostanju in napredku narodov, je šlo po drugi poti in je izvalo pokolj. Niso redki primeri, da se gazijo pravice narodov, da se bombardirajo kraji, ki so brez zaščite. Na koncu svojega govora je papež izrazil upanje, da bo na kraju vendarle človeštvo spoznalo potrebo sloge in bratske ljubezni ter da bodo bodoči odnosi med posameznimi narodi urejeni ne s silo, temveč na osnovi pravičnosti in človekoljubja.

× Stalinov rojstni kraj bodo povečali. Kakor poročajo listi, bodo mesto Gori, rojstni kraj Stalina, preuredili po načrtih stavbenikov in umetnikov, tako da bo nastalo lepo, moderno mesto. V načrtu je tudi široka cesta, ki se bo nazivala po Stalinu in ki bo vezala postajo z rojstno hišo Stalina. Na obeh straneh ceste bodo postavljene sohe tesnejših Stalinovih sotrudnikov.

× Prekop med Dnjestrom in Njemnom. V okrožju slonimskem v zapadni Beli Rusiji so začeli dela za veliki plovni prekop, ki bo vezal Dnjeper z Njemnom. Predstavljal bo najkrajšo vodno cesto med Črnim in Vzhodnim morjem. Dolg bo 500 km. Zaposlenih je 30.000 delavcev. Dogradili bodo prekop do prihodnega leta.

× Bodensko jezero bo čez 16.000 let izginalo. Švicarski urad za vodno gospodarstvo je ugotovil zanimive reči o naplavinah, ki jih prinaša Ren v Bodensko jezero. Po njegovih ugotovitvah spravi ta reka v jezero vsako leto tri milijone kubičnih metrov grušča in

Ozemlje južnega tečaja

večje od Evrope

Znanost v zadnjih letih čedalje bolj opušča razdelitev kopne zemlje v pet celin. Ozemlje pkoči Južnega tečaja (Antarktido) namreč označuje za šesto celino. Površina južnotečajne celine obsega namreč 14 milijonov štirinajških kilometrov in je torej znatno večja od Avstralije, ki meri 8.6 mil. štirinajških metrov, in večja od Evrope, ki meri 11.4 milijona štirinajških kilometrov. Seveda je površinska številka za antarktično celino le približna, kajti njenih obal ne poznamo dobro in o marsikaterem njenem kraju še ne vemo, ali je kopna zemlja ali pa samo led.

To ozemlje zdaj raziskuje odprava ameriškega admirala Byrda. Predvsem bo skušala ugotoviti, ali je antarktična celina enotna celina ali pa otočje, kajti mogoče, čeprav neverjetno je, da sta Rossovo morje in Wedellovo morje na nasprotni strani medsebojno zvezani

s širokim morskim rokavom pod ledeno skorjo, ki pokriva južni tečaj. Byrdova odprava tokrat na sam južni tečaj sploh ne namerava odriniti.

× V Italiji pridelan čaj. Med mnogimi darili, ki jih dobiva dan za dnem Mussolini iz raznih krajev Italije se je pojavil oni dan tudi zavojček čaja. To je na prvi pogled brezpomembno darilo, ki pa je velikega pomena v prizadevanju Italije po gospodarski osamosvojitvi. To je namreč vzorec čaja, pridelanega v Italiji sami, v Padski dolini. Pridelal ga je profesor Polacci v Paviji. Profesor Polacci, ravnatelj botaničnega vrta v Paviji, je nedavno opazil, da so se čajni grmiči, zasajeni v botaničnem vrtu pred približno 35 leti, prilagodili italijanski zemlji. Iz semen teh utrjenih rastlin je uredil Polacci v najbolj

druge tvarine. Iz te številke si je mogoče izračunati, kdaj bo Ren napolnil jezero. Bodensko jezero ima površino 538 štirijaških kilometrov in prostornino 49 milijard kubičnih metrov. Snov, ki jo prinaša Ren, odrija vsako leto tri milijone kubičnih metrov vode. Iz tega je mogoče izračunati, da bo jezero v 16.000 letih izginilo. Urbelinsko jezero pa bo morda ušlo tej usodi, ker se Ren ne pretaka neposredno skozi njega in torej ne zanaša vanj nikake tvarine.

× **Mohamedanski romarji v peščeni vihri.** Karavana 500 mohamedanskih romarjev, ki je romala v Meko, je v arabski puščavi zašla. Čeprav so poslali za njimi letala in stražniške čete na kamelah, vendar niso našli nobene sledi za njimi. Te dni pa so našli nekaj sestradanih in opešanih romarjev v bližini Palmire, ki so povedali, da je karavana skoro pred mesecem dni šla iz Hedžasa. Nato pa je izgubila pot in je tavalala okoli po puščavi, dokler se ni v peščinem viharju čisto razkropila. Ostali romarji so najbrž pomrli v puščavskem pesku.

× **Mrličje v Erzindžanu bodo pokopali.** Ker je nastalo južno vreme, je turška vlada odredila, da bodo začeli pospravljati ruševine mesta Erzindžana, ki ga je bil uničil potres. In bodo pokopali vse mrličje, ki jih še

na tisoče leži pod razvalinami. Erzindžan je še zmerom za vsak zunanji promet zaprt. Zaradi zdravstvenih razlogov ne sme noben potnik v mesto.

× **Boj za Sueški prekop.** Velikanski dobiček, ki ga daje Sueški prekop, in pa strateški značaj teh vrat v Daljni vzhod, budita težnje raznih držav, ki ne sodelujejo v upravi podjetja. Italija je na prvem mestu med državami, ki niso zadovoljne, da pri Sueškem prekoku nimajo besede. Poleg vrste svojih zahtev v Sredozemlju je postavila tudi vprašanje Sueškega prekopa. Italija zahteva njegovo internacionalizacijo in prav tako razdelitev delnic med vse države, ki se poslužujejo prekopa. Italijani trdijo, da ni Lesseps zgradil prekopa, temveč da je to delo treh italijanskih inženjerjev. Ugotovljeno pa je, da je inž. Negrelli, kateremu pripisujejo največ zaslug za to delo, umrl leto pred začetkom kopanja prekopa. V resnici sta bila pobudnika prekopa Francoz Linane in Bellfont. Tudi vsi ostali inženjerji, ki imajo glavne zasluge za prekop, so bili skoro izključno Francozi. Vojski na Bližnjem vzhodu, ki sta jo postavili tja Anglija in Francija, je poverjena naloga, da brani prekop pred napadom iz katerekoli strani.

obstoječe zakonodaje v takem pravcu, da bo v gostinski stroki dejansko izvedljiva in v interesu vseh prizadetih. Odbor je že prišel do soglasja v vprašanju minimalnih mezd v gostinski stroki in bo tozadevni predlog v kratkem predložen gospodu banu. Sporazumno so se določile minimalne mezde, ki znašajo za kvalificirano pomožno osebje po kraju in skupini podjetja od 3.— do 3.75 din na uro in za nekvalificirano pomožno osebje po kraju in skupini podjetja od 2.50 do 3.— din na uro. Odškodnina za hrano se računa v podjetjih I. skupine 12 din in za stanovanje 3 din in v podjetjih II. skupine hrana z 10 din in stanovanje z 2 din na dan. Mesečna plača se določi s 25 dnevnimi plačami. Osebe, ki dobiva pri podjetju hrano, ima pravico na hrano za vse dni v mesecu.

Podpore za vojaške obveznike

Ko so jeseni družine nekaterih vpoklicancev na orožne vaje ostale brez zadostnih sredstev, sta tem družinam priskočili na pomoč mestna občina in javna borza dela, pozneje pa je vse to prevzel odbor za podpore iz sredstev državne blagajne. Tisti, ki so se zglasili pri javni borzi dela, so dobili redno podporo za brezposelne, a deležni so je bili seveda le tisti vpoklicanci, ki so imeli toliko bolniškega zavarovanja, da so po predpisih imeli pravico do redne podpore za brezposelne. Veliko primerov pa je, da marsikdo, ki se je po orožnih vajah vrnil, ni več dobil dela in je ostal brez posla. Ko je zaradi te brezposelnosti prišel na javno borzo dela, večinoma podpore ni mogel več dobiti, ker jo je po predpisih izčrpal že med vojaškimi vajami. Zato so seveda nekateri brezposelni z družinami zašli v težak položaj in stisko. Javna borza dela ni mogla podpori izplačati dvakrat, državni odbor pa za nazaj tudi ni mogel dati podpore. Vsem takim nagnanjam Javna borza dela, da je zdaj tudi za te vojaške podpirance na razpolago nekaj kreditov ter naj se zato na Javni borzi dela zglasijo vsi, ki so podporo izčrpali med vojaško vajo in bi zdaj zaradi brezposelnosti spet potrebovali podporo.

Pečasi, počasi gre...

Stavbinci in ostali sezonski delavci bi morali dobiti drugi obrok izredne podpore pri Borzah dela. Prošenj se je pa zadnji čas pri Borzah dela toliko nabralo, da prosilci zastoj že več časa čakajo na nakazilo podpor. Mislimo, da bi se morale prošnje za podpore hitro in sproti reševati. Če imajo Borze dela premalo uradništva, naj pa za slučaj potrebe, kakršna je nastopila sedaj, najamejo pomožne uradniške moči. Delavci ne smejo stradati samo zato, ker birokracija ni organizirana. Tudi zahtevajo delavci, da dobe zapadle obroke podpor tudi za slučaj, če bi dobili med tem zaposlitev. Saj bi morali dejansko že zdavnaj prej dobiti podporo, katero bi do zaposlitve že zdavnaj potrošili. Če podpore niso dobili v pravem času ni njihova krivda. Živelijo pač od kredita in bodo dolgove plačali s podporo, katero so pričakovali od Borze dela.

Dopisi

SV. JEDERT NAD LASKIM. Javnost ponovno obveščamo, da bo efektna loterija Sokola nepreklicno v nedeljo 31. t. m. ob 3. popoldne pri Sv. Jederti. Ker je čisti dobiček namenjen gradnji nujno potrebnega društvenega doma, ne odklanjajte nakupa naših srečk, ki jih je tako le malo število.

TRBOVLJE. Upravitelstvo II. državne deške ljudske šole v Trbovljah-trgu vljudo vabi starše, da se polnoštevilno udeležijo drugega roditeljskega sestanka v tem šolskem letu. Sestanek bo v nedeljo 31. t. m. ob treh popoldne v III. razredu. Poleg drugih perečih zadev bo na sporedu tudi predavanje o kazni in kaznovanju.

Zagrebska sodba o našem notranjem položaju

Zagrebski »Obzor« piše, da bo prišlo po velikonočnih praznikih do razčiščenja v našem notranjopolitičnem položaju. List meni, da dr. Kramer preugodno presoja vprašanje sodelovanja opozicijskih strank, češ da si radikalni in demokrati ne bodo dali vezati roke. Vendar pa »Obzor« priznava, da ni izključeno tesnejše sodelovanje med Jugoslovensko nacionalno stranko, demokrati in radikali, zlasti če bi bile razpisane volitve ali če bi te skupine smatrale, da s skupnim naporom v svojo korist spremenijo današnji politični položaj.

Nato razpravlja list o možnosti novih volitev, pri čemer izraža mnenje, da je ta možnost zelo majhna. Naposled pa še navaja, da bi bila po mnenju nekaterih politikov vlada vseh strank najboljši izhod iz zdajšnjega položaja. O tem piše med drugim:

»Ti politiki mislijo, da bi vlada vseh strank lahko izvedla tudi skupščinske volitve brez posebnih pretresljajev in bi že sama njena ustanovitve pripomogla k pomirjenju političnih strasti in k utrditvi političnih razmer. Ni še znano, kako stališče zavzemajo v vprašanju take vlade zdajšnje vladne stran-

ke. Kaže, da Hrvatska seljaška stranka ne bi bila proti vladi vseh strank, če bi ta jamčila za pravično izvedbo nadaljne preureditve države. Samostojni demokrati so odločno za vlado vseh strank in vidijo njeni prvaki v njej edini izhod iz zdajšnjega položaja. Proti njej tudi ni, kakor kaže, dr. Kulenovič s svojimi muslimani, če bi dobil jamstvo, da se ne bo odločalo o usodi Bosne brez sodelovanja njenega prebivalstva. Srbski in slovenski del Jugoslovanske radikalne zajednice pa bi pomenil v taki vladi zelo malo. Dr. Korošec ima svoje posebne politične razloge, da je proti sestavi take vlade. Igral bi v njej manj važno vlogo, po vrhu pa še ne čuje sodelovati s skupino dr. Kramerja. Sicer pa se je dr. Korošec čvrsto zvezal z Dragišo Cvetkovićem in srbskim delom Jugoslovanske radikalne zajednice.

Kljub temu pa je gotovo, da je potreba vlade vseh strank nujnejša kakor pa želje in stališča posameznih oseb in skupin. Ni izključeno, da bo skoro postavljeno vprašanje: volitve ali vlada vseh strank. Morebitna preosnova zdajšnje vlade v bistvu ne bi prav nič spremenila stvarnega stanja.

Likvidacija Suzorja

Hrvatski radnički savez je pričel živahno akcijo, da se takoj izvede likvidacija Suzorja. Po vestih iz Zagreba utemeljuje Hrvatski radnički savez svojo zahtevo, da je po priznanju samostojne in avtonomne Hrvatske nemogoče trpeti tako izrazito centralistično ustanovo, kot je Suzor. Hrvatski radnički savez predvsem zameri Suzorju, da ni ustanovil tovarne za zdravila, čeravno je do sedaj izdal že okoli 600 milijonov din za zdravila. Iz časopisnih poročil ni razvidno, kako si predstavlja Hrvatski radnički savez ustanovitve tovarne za zdravila, ki bi seveda izdelovala vsa zdravila in bi bila seveda samo ena v celi državi. Kakšne težave bi bile sedaj, ko jo bi morali deliti zopet na tri dele. Hrvatski radnički savez nadalje navaja, da so plače v banovini Hrvatski višje, kakor v vzhodnejših krajih in zato tudi socialni prispevki na Hrvatskem višji. Kljub temu pa so zdravljenje in drugi pogoji isti. Ne beremo pa med temi razlaganji Hrvatskega radniškega saveza ugotovitve, da so bili baš Okrožni uradi na teritoriju Hrvatske najbolj pasivni in da na primer slovenski gospodarski krogi zahtevajo decentralizacijo Suzorja baš zato, ker niso več voljni plačevati deficitov, ki jih

n pr. prinaša bolniško zavarovanje na Hrvatskem. Mislimo, da Hrvatski radnički savez ne priobčuje baš najbolj primernih argumentov za likvidacijo Suzorja. Tudi likvidacija Suzorja ni tako enostavna in se ne da izvesti kar z uredbo, ki bi imela pet členov, kot so to sklenili na anketi v Zagrebu. Likvidacija imovine Suzorja bo zelo kompliciran posel, ker bo nastalo vprašanje, kako se naj oceni premično in nepremično premoženje Suzorja in kako se bo našel ključ za pravično porazdelitev vseh Suzorjevih aktiv in pasiv. Kar tako podomače, da si bo Hrvatska banovina vzela svoj teritorij in potem ostalo prepustila usodi poznejših razgovorov, le ne bo šlo. Preveč bi bile pri tem prizadete ostale pokrajine v državi, ki še nimajo organiziranih svojih samouprav.

Plače v gostinski obrti

Ustanovljen je bil stalni posvetovalni odbor za gostinsko stroko, katerega tvorijo zastopniki delodajalcev in delojemalcev in predstavniki ZTOI, Delavske zbornice in Društva za varstvo delavske mladine. Namen stalnega posvetovalnega odbora za gostinsko stroko je, da posreduje pri urejanju službenih odnosov med delodajalci in delojemalci ter da išče sporazume za spremembo in dopolnitev

Iz naših delavskih krajev

Medvode

Po zadnjih volitvah je pri nas nastal čuden položaj. Beli prav čudno gledajo na izid volitev in nam očitajo, da se ne moremo sprijazniti s tem izidom. Prav nič se jim ne čudimo, če so oni res brali v »Novi Pravdi«, da smo zmagali. V svojih vrstah pa imajo »diploma« in se prav čudimo, da ne razumejo položaja.

Naše članstvo je povsem pravilno razumelo članek, kajti logično je, da smo zmagali s številom naših agilnih in zavednih članov brez vsakega kompromisa in izposojevanja tujih članov. Kar pa se tiče pisanja »Delavske pravice« lahko povemo in bo vsak pameten človek uvidel, da se ta zmaga ne more smatrati kot nekak napredek, kajti mi vsi vemo in tudi beli sami, da so to dosegli le s pomočjo zelenih.

Glede razgovorov, katerih nas dolžijo, da smo jih imeli z zelenimi glede enotnega nastopa, odn. da bi volili našo listo, je to izmišljena laž. Dobro pa vemo, kdo je res vplival na ostalo delavstvo in ga vabil, da odda glas za belo listo, kar se jim je tudi posrečilo, saj drugače bi itak propadli. Mi jim ne zamerimo, če so vodili borbo samo proti nam, v kateri so prav nič gledali ali hočejo pridobiti sovražnika ali prijatelja, temveč je bilo glavno, da pridobe glas.

Mi smo objavili v našem glasilu podroben rezultat volitev in smo točno povedali, da je dobila bela lista 62, plava 61 glasov in rdeča 22 glasov in prav radi tega, ker smo mi dosegli ta rezultat brez pomoči, je prav gotovo, da smo najmočnejša skupina, s katero bo treba računati ob vsaki priliki.

S položajem se bo treba pač sprijazniti, obžalujemo pa, da so začeli beli s časopisno polemiko baš sedaj, ko stojimo pred gibanjem za izboljšanje delavskega položaja.

Žiri

19. t. m. je podružnica priredila predavanje, ki se je vršilo v občinski posvetovalnici. Kljub temu, da je bilo predavanje zanimivo, vendar niso smatrali vsi tovariši za potrebno, da se udeležijo tega predavanja. Morda jih dolžimo po krivem, toda vendar smatramo za potrebno, da bi odboru že v naprej povedali, da se nikakor ne morejo udeležiti predavanja radi katerega koli vzroka, da se na ta način vsaj pokaže disciplina in solidarnost čevljarkega stanu, kot je to bilo do sedaj. Sicer se je predavanje udeležilo preko 30 ljudi, toda vseeno smatramo, da je to veliko premalo in upamo, da ko bo podružnica priredila drugo predavanje, da se ga bo članstvo polnoštevilno udeležilo. Predavanje je uspelo nadvse lepo in so bili navzoči prav zadovoljni.

Večkrat dobimo sporočila in prošnje za intervencije radi nezgodnih rent, iz katerih vidimo, da je bil prvoten postopek popolnoma napačen in to se dogaja prav povsod. Zato ponovno opozarjamo vse delavstvo, da naj povsem dobro pazijo in takoj javijo nezgodo, ki se je pripetila, krajevemu zdravniku, z dopisnico pa tudi OUZD v Ljubljani. Po možnosti naj bi se točno sporočilo kje, kdaj in kako je nezgoda nastala, da se potem delavec izogne vseh nepravilnosti.

Sv. Pavel

Dne 18. t. m. se je vršil v Sv. Pavlu v Zadržnem domu članski sestanek delavstva Mautnerjeve tovarne, na katerega je prišel tudi zastopnik centrale. Na sestanku je bilo sklenjeno, da se podjetju predloži osnutek kolektivne pogodbe z novo tarifno lestvico in z novimi akordnimi postavkami. Sestanka se je udeležilo zadovoljivo število delavstva predilnice. Udeležba pa bi bila še boljša, če bi nekateri ne delali. Odbor in zaupniki so preyzeli nalogo, da sestavijo tarifno lestvico, katero predložijo centrali, ki bo izdelala celoten

osnutek, ga nato ponovno predložila odboru v odobritev, nakar se bo to predložilo podjetju.

Ribnica

Podružnica, ki je bila ustanovljena pred štirimi leti ni mogla napredovati zato, ker je bolj služila posameznikom, kakor pa skupnosti. Zavedni delavci smo dolgo molčali, slednjič pa smo se začeli upirati takim postopkom ter smo izročili podružnico v roke tovarišem, na katere se lahko zanesemo. Pripravljeni smo nositi vse posledice s katerimi nam grozijo za naše delo, ker ne zahtevamo drugega kakor to, kar predpisuje zakon in kar je pisano v kolektivni pogodbi. Grožnje od raznih strani pa niso priporočljivo sredstvo za poštene delavce in bomo odslej znali braniti zakonite pravice delavstva. Vabimo vse pošteno delavstvo iz Ribnice, naj ne okleva in naj vstopi takoj v našo organizacijo dokler je še čas, da bo našlo tu zaslombo v boju za svoje pravice, kajti neorganiziran delavec je škodljivec svojih lastnih in skupnih delavskih interesov.

V četrtek, dne 21. t. m. se je vršila v Ribnici širša seja. Udeležba je bila sijajna in se vidi, da gotovi delavci pravilno razumejo težak položaj. Na tej seji se je razpravljalo o splošni situaciji, o intervencijah pri podjetju ter o delu podružnice. Pokazala se je potreba, da se čim prej izdela tarifna lestvica. Na drugi strani pa potreba, da zaupniki in odbor budno pazita, da se striktno izvaja kolektivna pogodba, ki je bila podpisana lansko leto. V splošnem je op. žati, da se je delo ponovno usmerilo v pravo smer, da se je podružnica uravnovesila ter da število članstva narašča, kajti delavci uvidijo nujno potrebo po pomoči, katero edino lahko nudi močna strokovna organizacija.

Iz tega je razvidno, da se gotovim nezadovoljnem in spletkarjem ni posrečilo razbiti organizacije, temveč baš obratno, kajti organizacija se jača iz dneva v dan in njeno delo je pozitivno.

Radovljica

V petek, dne 22. t. m. se je vršila v Radovljici širša seja podružnice NSZ, katere so se udeležili tudi zastopniki NSZ z Jesenic s predsednikom NSZ tov. Zupanom na čelu. Seja je prav dobro uspela. Na seji se je razpravljalo o splošnem položaju delavstva v radovljiškem okraju. Delo se je razdelilo med posamezne funkcionarje, dane so bile gotove smernice, po katerih upamo, da bo podružnica uspešno napredovala. Sklenilo se je, da se v najkrajšem času skliče sestanek delavstva iz Radovljice in Lesc in sicer v Lescih pri g. Legatu. Ta sestanek se bo vršil v nedeljo, dne 31. t. m. ob 10. uri dop. na kar že sedaj opozarjamo vse delavstvo.

Novo mesto

V soboto, dne 30. t. m. ob 8. uri zv. priredi podružnica NSZ v Sokolskem domu akademijo. Pri tej akademiji bodo sodelovali člani NSZ iz Ljubljane. Izvajal bo tudi spevoigro »Kovačevega studenta«. Po akademiji pa se bo vršil v kleti Sokolskega doma družaben večer, kjer bo sodeloval tamburaški zbor iz Ljubljane. Na prireditve vabimo že danes vse tovariše in somišljenike.

V nedeljo, dne 31. t. m. ob 10. dop. pa se bo vršila 4. redna širša odborova seja, nato pa predavanje.

Jesenice

Delavstvo se zadnje čase prav dobro zaveda težkega položaja, ki je nastal radi pomanjkanja surovin. Delavstvo pa je radi pomanjkanja surovin zadnje tedne hudo prizadeto.

Velikonočni prazniki so za nami in delavci so se razočarani spraševali, kje je poseben prispevek? Pri volitvah so namreč nekateri agitatorji trdili, da če zmaga njihova lista, bo

delavstvo dobilo to posebno izplačilo. Mi smo že tedaj trdili, da je to le obljuba, katero ne bo mogoče realizirati. Delavstvo pa je sedaj razočarano in se čudi, kako to, da se baš pri našem podjetju ne doseže višjih plač, odn. draginskih doklad, katere prejema povečini že skoraj vse delavstvo v Sloveniji.

Neopravičeno je pri zadnjih razgovorih podjetje odklonilo naše utemeljene zahteve, toda to je baziralo radi trenutnih težkoč, s katerimi se mora podjetje boriti. Mi smo bili prepričani, da je vse to le trenutno in prehodnega značaja in da se bo položaj prav gotovo kmalu izboljšal. Bolj zaskrbljeni pa postajamo tedaj, če vidimo, da res primanjkuje naročil.

Delavstvo je opravičeno, da vztraja pri svojih zahtevah, da se čim prej vpeljejo tudi pri nas draginske doklade, saj se življenjske potrebščine dražijo iz dneva v dan.

Delavstvo preživlja težke trenutke, posebno ono, ki ima številno družino in majhen zaslužek. Ti ljudje bredejo v dolgove, tako da so prezadolženi in radi tega ne dobivajo niti najpotrebnejših življenjskih potrebščin v tovarniški Kašti, da o drugih potrebah, ki jih delavec potrebuje, niti ne govorimo. S tem pa seveda raste nezadovoljstvo delavstva iz dneva v dan in se seveda opravičeno bojimo kvarnih posledic.

Pri vsem delovanju organiziranega delavstva pa nastaja vprašanje, ali ni baš sedaj potrebno, da se vse delavstvo organizira v enotno falango, da bo lažje kljubovalo vsem nepravilnostim. Kajti vedeti mora vsak delavec, da bi v takem primeru organizacije veliko lažje in uspešneje nastopale pri vseh akcijah.

Pri zaupniških volitvah so marksisti ustvarili z očitki poseben položaj, preko katerega organiziran delavec ne more iti. Sedanje vodstvo SMRJ se malo briga za interese delavstva in je izdalo celo parolo proti organiziranju delavstva. Zato je naloga narodnega delavstva, da baš v teh trenutkih pojača svoje vrste in pridobi vse razočarano delavstvo v svoje vrste, da bo potem tako lažje zastopalo in nastopalo pri ponovnih akcijah za izboljšanje delavskih interesov.

V nedeljo dne 7. aprila se bo vršil redni letni občni zbor jeseniške podružnice NSZ v prostorih Sokolskega doma na Jesenicah.

Vse tovariše in tovarišice pa opozarjamo, da poravnajo svoje članske prispevke in tako omogočijo redno poslovanje. Dolžnost vseh pa je, da se občnega zbora udeležijo.

Žrjav-Črna

V Delavski politiki z dne 7. marca t. l. je bil priobčen članek pod naslovom: »Sijajna zmaga naše liste ZRJ.« Članek poveličuje zmago pri volitvah obratnih zaupnikov ter sijajno volilno udeležbo. G. dopisniku odgovarjamo na kratko: Vsak komentar o tem je odveč. Dogodki preteklosti so Vas še premalo naučili. Sicer pa pisec tega dopisa očitno ne uživa posebnega zaupanja pri svojem vodstvu, ker mu niso znana gotova dejstva. Na takšne fraze se v bodoče več ne bomo ozirali, ker zaslužijo očetje takih dopisov naslov: nazadnjaki.

Podpiranje brezposelnih delavcev

Javna Borza dela v Ljubljani je prejela za podpiranje onih sedaj brezposelnih delavcev, ki so pripadajočo brezposelno podporo že izrabili povodom orožnih vaj, nekaj izrednih kreditov in bo izplačevala izredne podpore po sledečih navodilih: 1. Pravico do te izredne podpore ima le oni delavec, ki je sedaj brezposeln, a ne more dobiti redne podpore, ker jo je delno ali v celoti izrpal že lansko leto v septembru do novembra, ko je bil na orožnih vajah. 2. Prizadeti delavci naj se javijo potom občin pristojni Borzi dela, kateri naj predlože delavsko knjižico in potrdilo občine, da so brezposelni. 3. Borza dela jim bo nakazala toliko izrednih podpor, kolikor rednih podpor so prejeli od Borze za čas orožnih vaj.

Prizadete naše člane vabimo, da se poslužijo ugodnosti izrednih podpor pravočasno.